M/100

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

LKA

Tėviškės GARSAS

SOUND OF COUNTRY

Authorised by Civil Affairs Division, EUCOM, APO 757 ✱ Authorised editor and publisher: Medardas Bavarskas ✱ Printed by: Schweinfurter Druckerei und Verlagsanstalt G. m. b. H. ✱ Circulation: 2000 ✱ Karinės Valdžios leista ✱ Ats. redaktorius: Medardas Bavarskas ✱ Red ir -Adm. adresas: (13a) Schweinfurt, Franz-Schubert-Str 14a ✱ Ein sąsk. Nr. 2943 Dresdner Bank Schwft. ✱ Atsk. nr. kaina 1 RM

NR. 101 • III METAI LIETUVIŲ TREMTINIŲ BENDRUOMENĖS SAVAITRAŠTIS SCHWEINFURT • 1947. XII. 4.

Hariman reikalauja paskubinti

New York. (Dena-INS). — JAV prekybos ministeris Averall Harriman vienoje savo kalboje pareikalavo, kad kongresas imtųsi skubios akcijos Europos pabėgėlių problemai sutvarkyti. Kalbėdamas viename 200 DP asmenų susirinkime, jis pabrėžė Trumano atsišaukimo reikšmę ir pareiškė, kad kitų tautų negalima reikalauti prisidėti prie šios problemos sprendimo tol, kol pati JAV vyriausybė neleidžianti pabėgėliams atvykti į Ameriką.

Esą beprasmiška išleisti milijonines sumas DP išlaikymui stovyklose tuo metu, kada jie galėtų patys savimi pasirūpinti, jei tik jie galėtų surasti naują tėvynę ir pradėti naują normalų gyvenimą.

Dulles į Paryžių

London, XII 3. (Dena) — AFP žiniomis, JAV užs. reik. min. Marshallio specialusis patarėjas John Foster Dulles kelioms dienoms išvyksta į Paryžių.

Paris (Dena-INS) — Vienas de Gaulle partijos kalbėtojas žinių agentūros INS atstovui pareiškė, kad generolas tikisis, jog kelių savaičių būvyje jam teksią perimti Prancūzijos vyriausybę.

IRO tęsia UNRRA-os politiką

Heidelberg. — Gruodžio 3 d. IRO vyriausioje būstinėje, Heidelberge, įvykusios DP spaudos konferencijos metu informacijos skyriaus viršininkas ir kiti pareigūnai atsakė į DP spaudos atstovų patiektus kausimus aktualiais DP reikalais. IRO veiklos gairės mums jau yra pažistamos, kaip maža kuo besiskiriančios nuo buvusio UNRRA-os plano. Naujas IRO skryningas, pastangos iki iki maksimumo suaktyvinti repatriaciją, kad tik nedaugelis galėtų būti įkurdinami kituose kraštuose.

Konferencijos metu, kritika ir priešingos nuomonės nebuvo imamos dėmesin, o tos rūšies klausimai buvo sąmoningai aplenkiami neatsakant, arba nepilnai atsakant.

Skryningas

Suinteresuoti skryningu aukštieji IRO pareigūnai vengia minėti net „skryningo" vardą. Sakoma, kad nauja politinių klausimų anketa yra nebe skryningas, bet tik eilinė registracija, kuri norinčius emigruoti į kitus kraštus, arba repatrijuotinus žmones turėsianti tiktai suskirstyti kategorijomis, kad įkurdinimo planas galėtų būti pilniau ir tiksliau įvykdytas. Ta pačia proga, žinoma, bus atrinkti ir neturintieji teisių į IRO globą DP. Taigi, atrodo, kad IRO principiniai nesutiks atsisakyti nuo minties pravesti minėtą skryningą. Dabar tiktai keičiamos priemonės: skryningas jau vadinamas registracija.

Nors pačios anketos formuliaras ir pakeistas, bet savo esmėje ji paliko ta pati, taip, kaip ir daugumas tų žmonių, kurie prieš metus laiko sirgo karštlige, kad DP bet kokia kaina tas anketas užpildytų.

Iš viso IRO pareigūnai vengia skryningo klausimu aiškiau pasisakyti. O įdomu būtų gauti daugiau informacijų šiais klausimais, būtent:

1. ar emigracijos planui nustatyti yra taip jau būtina žinoti, ką veikė noris emigruoti žmogus 1935 m.? 2. Ar IRO, būdama šalpos ir globos organizacija, yra kompetentinga savo globojamuosius skirstyti politinėmis kategorijomis?

Repatriacija

Repatriacija, esą, kaip vienintelė išeitis iš dabartinės sunkios padėties, IRO pareigūnų yra siūloma seniems, ligoniams ir invalidamas, motyvuojant, kad šios grupės žmonės vistiek negalės įkurdinimo pakelti. Tačiau čia pat buvo pabrėžta, kad niekas nebebus grąžinamas prievarta. Kiekvienas repatrijuoja savo laisva valia. Buvo paminėta, kad UNRRA-os eilėse buvo ir komunistinių vyriausybių valstybės, o dabar Sov. S-ga nebejeina į IRO. Kaip didelis IRO nuopelnas, buvo paminėta tai, kad IRO nepraveda kariuomenės atstovų iš tų kraštų, į kuriuos norima žmones repatrijuoti, sudarant repatrijacijos komisiją, bet tik su jais b e n d r a d a r b i a u j a.

Neatrodo, kad už šių gražių, laisvą valią ir savanoriškumą iškeliančių žodžių nebūtų paslėpta ta mintis, kuri skatina pravesti naująjį skryningą.

Atrodo, kad nėra didelio skirtumo, ar tų kraštų, į kuriuos norima repatrijuoti, kariuomenės atstovai, įeidami į repatrijacinę komisiją, vaidintų didesnę rolę, jeigu IRO pareigūnai įsakmiai pabrėžia, kad su jais yra glaudžiai bendradarbiaujama?

Bet ką reiškia pasakymas, kad ligoniams ir invalidams repatriacija yra siūloma kaip vienintelė išeitis. Minėtai grupei žmonių sudarius nepakenčiamas gyvenimo sąlygas jų laisvą valia praktiškai buš lygi nuliui.

Įkurdinimas

Iki šiol kituose kraštuose jau yra įkurdinti 35.000 DP. Iki 1948 m. birželio mėn. numatoma įkurdinimo planą dar labiau išplėsti. Tremtinių įkurdinimas daugiausiai priklausysiąs nuo to, koks projektas bus priimtas JAV kongrese. Prancūzija yra numačiusi įsileisti 10.000 DP, kaip imigrantus virš kvotos. Anglijos imigracijos planas yra neaprėžtas. Belgija priima 20.000 DP, kurių šeimos narių skaičius yra taip pat neaprėžtas. Olandija numačiusi įsileisti 8500 DP. Į klausimą, kokia klasė turės įkurdinimo pirmenybę, IRO pareigūnai atsakė, kad pirmiausiai bus įkurdinami tie, kurie gali dirbti: visų rūšių darbininkai, nesvarbu ar juodadarbiai, ar amatininkai, ar darbo ir amato mokiniai. Tačiau buvo pabrėžta, kad daugelis kraštų ieško tik patyrusių darbininkų. Kitais žodžiais atsakant į šį klausimą, įkurdinimo pirmenybė turės tiktai sveiki, stiprūs ir patyrę specialistai.

IRO pareigūnų žodžiais, tiksliai negalima atsakyti, kiek asmenų galės emigruoti į Lotynų Ameriką, į JAV, Australiją ir į kitus Europos ir užeuropio kraštus. Tai priklausys nuo darbdavių ir firmų. Tiktai po darbdavių ar firmų pareikalavimų, krašto valdžia ir IRO pradės pasitarimus. Dar yra galimybė 50.000 DP emigruoti į Prancūziją ir kolonijas, Prancūzijos — Amerikos sutarties pagrindu. Bus priimami ūkininkai ir kuo nors ypatingai pasižymėję asmenys (? red.). Brazilijon iki šiol numatyta priimti 50.000 DP. Šveicarija reikalauja — 100 DP moterų, kurios būtų tinkamos gailestingųjų seserų pareigoms. Bus priimamos diplomuotos gailestingosios seserys ir priklausančios tarptautinei gailestingųjų seserų draugijai. Ir tai emigracijai skryningas esanti pagrindinė ir būtina sąlyga.

Pasirodo, kad IRO pareigūnų pasigyrimas, kuris, jų nuomone, turėjo stebinti ir nudžiuginti DP, kad IRO skiriasi nuo UNRRA-os, jau bent tuo, kad jos eilėse nebėra Sovietų S-gos ir kitų komunistinių vyriausybių atstovų, po šių informacijų negalės mūsų labai nudžiuginti.

Apeliuojame į teisingumą

Kad DP turėjo būti skryninguojami, aišku ir suprantama. Globėjai privalo žinoti, kas jų globotiniai. Juk į DP tarpą galėjo įsiskverbti ir visokie nusikaltėliai. Kad taip iš tikrųjų gali būti, šiandien turime pakankamai faktų. Komunistai į DP tarpą siunčia savo agentus, kad šie savo kriminaliniais nusikaltimais ir destruktyviais veiksmais diskredituotų DP ir amerikiečių karinės valdžios ir vokiečių visuomenės akyse. Tačiau tokie agentai gana greit iškyla aikštėn ir be skryningų.

Kai amerikiečių karinės valdžios buvo daromas skryningas, niekas juo nei stebėjos, nei piktinos. Jis atrodė būtinas ir savaime suprantamas. Tačiau kai pradėjo skryningus UNRRA ir dabar ketina pradėti juos UNRRA-os įpėdinė PC IRO, tai tie skryningai žmones jaudina ir kelia juose visai pagrįsto nerimo, nes

tuose t a r i a m u o s e skryninguose jau slypi teroras, kuris DP, lyg koks baisus košmaras, persekioja.

Jei teroro sąvoka prieš keletą metų dar galėjo būti nevisiems aiški, tai šiandien ji jau turėtų būti paaiškėjus. Teroras, toji žiauri dvidešimtojo amžiaus pabaisa, laiko sukausčius šimtus milijonų žmonių anapus geležinės uždangos.

Patriotinių, demokratinių nusiteikimų žmogui, siekiančiam laisvės, primesti dėl to nusikalstamą darbą — tai ir yra tas teroras, kuris siaubia žmones anapus geležinės uždangos ir kuris visokiais būdais stengias prasiskverbti ir šiapus tos uždangos ir naikinti savo aukas, vargšus DP.

Štai kad ir PC IRO 1947 m. birželio 25 d. Ženevoj išleistoj anketoj esama daug to, kas DP tarpe kelia pamatuotos baimės ir nerimo.

Pirmiausia keletą žodžių dėl anketų aplamai. Nepriklausomoje Lietuvoje anketos tebuvo praktikuojamos tik statistiniams tikslams ir kai kurių organizacijų, į savo tarpą priimant naujus narius. Kiek gali būti baisi anketa, lietuviai tesužinojo tik bolševikų okupacijos metu. Bolševikams okupavus Lietuvą, visi Lietuvos valdininkai, tarnautojai, kariai ar kurios tarnybos prašą turėjo užpildyti anketas su begale klausimų. Jos buvo pildomos daug kartų. Ir kas gi įvyko? Pagal tų anketų duomenis žmones buvo atleidžiami iš tarnybų, sodinami į kalėjimus, žiauriai kankinami per tardymus, vežami į Sibirą.

Ir už ką? Dėl to, kad žmogus tarnavo caristinės Rusijos armijoj, kad jis kovojo su bolševikais, gindamas savo tautos laisvę, kad jis buvo patriotinių organizacijų narys ir t. t. ir t. t. Žmonės, sužinoję, kad pagal anketas bolševikai stengias nustatyti, kurie jiems palankūs, kurie ne, vėliau pradėjo anketose nebesakyti tiesos arba į anketas rašyti tai, kas bolševikus jų atžvilgiu galėtų palankiau nuteikti.

Bolševikų okupacijos metu anketos buvo virtusios baisiuoju teroro įrankiu, ir nenuostabu, kad tie žmonės, kurie yra pasitraukę nuo bolševikinio teroro, ir šiandien į anketas žiūri su nepasitikėjimu ir baime, ypač į tokias anketas, iš kurių norima nustatyti žmogaus praeities politinis nusistatymas.

Ir PC IRO anketoje esama keletas klausimų, kurie DP tarpe pamatuotai kelia nerimą. Štai 15-sis klausimas liečia gimines. Ir bolševikinėse anketose smulkiai teiraujamasi apie gimines, ypač tokius, kurie gyvena užsieniuose ir kurie bolševikams gali būti nepalankūs. Ir dėl to giminių klausimo būdavo labai liūdnų ir skaudžių pasėkų. Kas parašydavo su jais, palaikąs ryšius, tas jau buvo įtariamas.

Dar siaubingesnis 18-sis klausimas, reikalaująs įrašyti visas politines, tikybines ir kariškas bei socialines organizacijas, kurių nariais buvo DP ar kuris jos šeimos narys. Bolševikai suiminėjo ir iš Lietuvos vežė ne tik buvusius politinių bei karinių organizacijų narius, bet taip pat ir tuos, kurie buvo Rotary Klubo nariai, esperantininkai, filatelistai, Raudonojo Kryžiaus nariai etc. etc.

(nukelta į 2 psl.)

Sov. S-ga grasinanti Palestinai

Washington, XII. 3. (UP). — Vieno armijai artimo kalbėtojo pareiškimu, JAV armijos štabas šiuo metu aptariąs įtemptą padėtį Palestinoje, ypatingą dėmesį atkreipdamas į tą aplinkybę, kad į konfliktą galinti įsimaišyti ir Sov. Sąjunga. Kalbėtojo nuomone, Sov. S-ga, prisidengdama noru įgyvendinti taiką tarp žydų ir arabų, galinti įžygiuoti į Palestiną. O jei ji tenai įsitvirtintų ir laimėtų seniai trokštamą išėjimą į Viduržemio jūrą, tai iš ten jos jau niekas nebeiškrapštytų.

Reprezentantų rūmų užs. komisija praneša, kad šiuo metu pietinėje Rusijoje esą sutelkta 480.000 kareivių, kurie lengvai, beveik per „vieną naktį", gali pasiekti Palestiną.

Jerusalem, XII. 3. (Dena). — Palestinos „niekeno žemėje" t. y. srityje tarp Jaffa ir Tel Avivo prasidėjo ginkluotas konfliktas. Iš abiejų pusių panaudoti kulkosvaidžiai ir rankinės granatos. Yra žuvusių ir sužeistų.

London, XII. 3. — Britų kolonijų ministeris Ž. Rūmuose pareiškė, kad Britanija griebsis atitinkamų priemonių tvarkai išlaikyti ir tragiškam konfliktui išvengti.

Visi britų daliniai Palestinoje yra parengties stovyje, kad kiekvienu momentu galėtų sutrukdyti kylančias riaušės.

Rusų invazija Iranan?

Teheran. (AP). — Teherane išeinąs laikraštis „Attash" paskelbė, kad gruodžio 13 d. sovietai pradėsią invaziją į Persiją. Invazinė kariuomenė susidedanti iš trijų kylių, kurių vienas smogsiąs į Nazadarano provinciją, antras — į Azerbeidžaną, o trečias — į Korosaną. Tų armijų priekiniai daliniai sudaryti iš sovietų piliečių, mokančių turkiškai. Jie išsikelsią viename neminimame Kaspijos uoste.

Maskva. (Dena-Reuter). — TASSo pranešimu, Tabrize, Azerbeidžano provincijos sostinėje, paskelbtas apsiausties būvis.

PADĖTIS ITALIJOJE

Roma, XII. 3. (Dena). — Sicilijoje prasidėjęs streikas, paskutinėmis INS žiniomis, tebesiplečia. Trečiadienio naktį prasidėjo generalinis streikas ir Mesinoje. Naro mieste komunistai užėmė policijos barakus ir įsiveržė į rotušę.

= Reuterio žiniomis, padėtis Kinijoje yra nepaprastai neaiški. Karo laimė keičiasi tai vyriausybės, tai komunistų naudai.

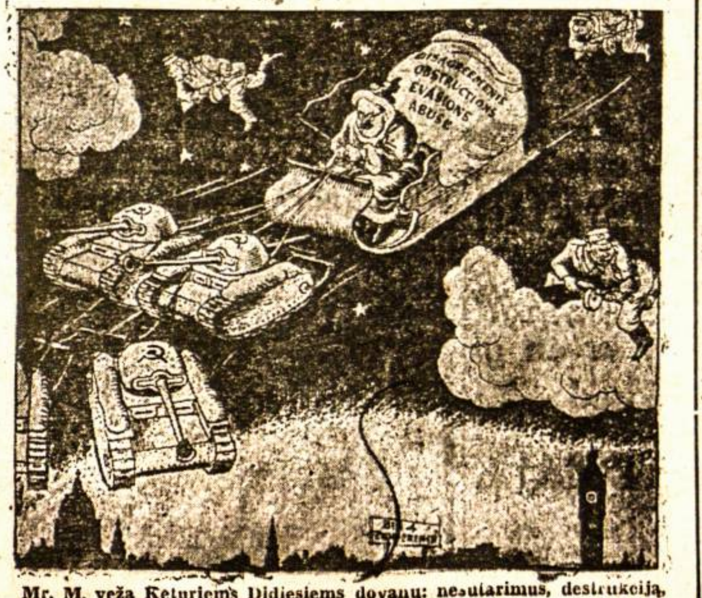

Mr. M. veža Keturiems Didiesiems dovanų: nesutarimus, destrukciją, išsisukinėjimus, įžeidimus „C. D. M."

Nauji atominiai ginklai

Atlantic City, XII. 2. (Dena-Reuter). — David E. Lilienthal, JAV atominės energijos komisijos pirmininkas, amerikiečių inžinierių draugijai pareiškė, kad Jungtinės Valstybės gaminančios naujus atominius ginklus, kurių gamybai taip pat naudojamas uranijus ir plutonijus.

Lilienthal nepasakė, ar tai esą nauji tos pačios rūšies ginklai, kurie buvo panaudoti Hirošimoje ir Nagasakyje, ar atominė energija kariniams tikslams pritaikyta kitokiu būdu. Naujieji ginklai, kaip Lilienthal pareiškė, montuojami nuošaliai esančioje Los Alamos laboratorijoje Naujojoje Meksikoje, kur buvo pagaminta ir pirmoji atominė bomba.

Kaip Lilienthal toliau pareiškė, iki šiol Jungtinės Valstybės atominiams tyrinėjimams išleido maždaug 2½ miliardų dolerių.

Washington, XII. 2. (Dena-INS) — JAV atominės komisijos pranešimu, Eniwetoko atole (Ramiajame Vandenyne) pradėta statyti didžiulė atominių bombų bandymų stotis.

Eniwetok, buv. japonų mandato sala Maršalo salyne, šiems darbams parinkta todėl, kad Bikini pasirodė esąs permažas atitinkamiems stebėjimų įrengimams patalpinti. Be to, šioje saloje gyvena maža gyventojų, kariuos numatoma iškeldinti į jų pasirinktą, naują gyvenvietę ir ji yra gana toli nuo kitų salų, taigi, vėjas negali radioaktyvių dalių nunešti į apgyvendintas sritis.

Stebėtojai nurodo, kad Eniwetoke greičiausiai būsią pravesti bandymai su nauja, dar stipresne atomine bomba. Bandymų metu sala būsianti visiškai atskirta nuo pasaulio.

PLANUOJA PERSTATYTI PANAMOS KANALĄ

Washington, XII. 2. (Dena-Reuter) Panamos kanalo zonos gubernatorius Joseph C. Mehaffey pareikalavo kongresą priimti naują planą Panamos kanalui perstatyti.

Plane numatoma pastatyti visiškai naują šliužų sistemos kanalą, kuris būtų atsparus net atominėms bomboms. Kanalui pastatyti reiktų 2 miliardų 480 mil. dol. Kanalas būtų 200 m pločio ir 20 m. gylio. Mehaffey nuomone, kanalo statybos darbai dabartinio judėjimo kanalu nesustabdytų.

Washington, XII. 4. (Dena-Reuter). — Prez. Trumanas pareikalavo praeitais metais pasirašytą Panamerikos sutartį skubiai perduoti senatui ir neatidėliojant ratifikuoti. Panamerikos gynybos sutartyje numatoma savitarpinė parama, bet kurios Amerikos žemyno valstybės užpuolimo atveju. Sutartį yra pasirašę visi Amerikos kraštai, išskyrus Kanadą, Nicaraguą ir Ekvadorą.

= Aštuoni JAV inžinieriai išvyko į Ankarą padėti turkams suprojektuoti naujoviškų autostradų sistemą.

Marshall reikalauja Oderio - Neisses revizijos

London. (Dena). — JAV užs. reik. min. Marshallis Londono konferencijoje pareikalavo Oderio—Neisses sienų revizijos Vokietijos naudai. Pripažinęs, kad Lenkija „už praeityje patirtus nuostolius teisėtai gali reikalauti atlyginimo" ir kad JAV neužmirš įsipareigojimų, jis pareiškė: „Mums turi būti aišku, kad didžioji šių sričių, kurios dabar yra atsidūrusios Lenkijos valdžioje, dalis ilgą laiką buvo vokiška, ir Vokietijos bei Vakarų Europos ūkiui yra gyvybinės reikšmės. Bandydami sukurti demokratinę ir taikią vokiečių valstybę, mes turime rasti tokį sprendimą, kuris atneštų ilgalaikę taiką."

„VIDURŽEMIO JŪROS ENTANTĖ"

„Kurier" pranešimu, Turkijos užs. reik. min. **Sadak vienoje spaudos konferencijoje pareiškė, kad netrukus lauktina „Viduržemio jūros entantė", kurion prisidėsiančios Graikija, Italija, Prancūzija ir Turkija.**

Politinė apžvalga

Didžiųjų ginčai Londone

BIDAULT STATO MOLOTOVĄ KEBLION PADĖTIN. ARABŲ IR ŽYDŲ NUOTAIKOS DĖL PALESTINOS PADALINIMO

Londono konferencijoje svarstomas Vokietijos klausimas kol kas dar nedavė jokių konkrečių rezultatų. Nežiūrint visų dedamų pastangų, nuomonių skirtumai dėl būsimosios Vokietijos struktūros ir santvarkos taip pat dėl pačios vyriausybės, reiškiasi. Pirmadienio posėdyje Molotovas pareiškė, jog sovietai yra nuomonės, kad Vokietijos sudemokratinimui reikės ilgą laiką laikyti įguias, ir tik palaipsniui šis reikalas susitvarkys ir Vokietija taps tikrai taiką ir laisvę mylinčia šalimi. Dideli nesutarimai yra tarp Bidault ir Molotovo. Bidault reikalauja pirmoje eilėje svarstyti Saaro krašto reikalus, o po to tik centrinės vyriausybės Vokietijoje klausimą. Bidault pareiškė, kad jis centrinės vyriausybės Vokietijoje įkūrimui tol priešinsis, kol nebus pripažintas Saaro krašto įjungimas į Prancūzijos ekonominę sferą.

Šis Bidault pasiūlymas, kaip politiniai stebėtojai nurodo, pastatė Molotovą į labai keblią padėtį. Jeigu Molotovas ši Bidault reikalavimą paremtų, tai išmuštų sovietams pagrindinį ginklą, su kuriuo sovietai ar tik nebus į Londono konferenciją atvykę, būtent: viešąją vokiečių tautos opiniją, kuri Molotovą tyliai remia dėl sujungtos Vokietijos su stipria centrine vyriausybe.

Atsisakius Molotovui šį Bidault pareiškimą paremti, jis pastatytų Prancūzijos komunistus į labai kvailą situaciją, nes pastarieji kaip tik stengiasi dabartinę Prancūzijos vyriausybę palenkti Sov. S-gos pusėn. Molotovui pasisakius prieš Saaro krašto įjungimą į Prancūzijos ekonominę orbitą, ne tik kad susilpnėtų komunistų pozicijos, bet, priešingai, dabartinė Prancūzijos vyriausybė dar daugiau sustiprėjo ir kartu komunistams uždaromos burnos šaukti už Sov. S-gą.

Toliau politiniai stebėtojai nurodo, jog, neišsprendus šio klausimo, jo palikti dabartiniame stovyje taip pat negalima. Nes prieš akis dar stovi Ruhro pramonės kontrolės klausimas, į kurį sovietai taip pat turi pretenzijų. Pirmuosiuose Londono konferencijos posėdžiuose Marshallis nedviprasmiškai nurodė, kad dabar Lenkijos valdoma Silezija Europos atstatymui turi nemažesnės reikšmės, kaip ir Ruhro kraštas. Marshallio nuomone, Silezijos anglis taip pat turinti būti tarptautinės kontrolės priežiūroje. Bidault šiuo klausimu nieko konkretaus nenurodė, tik pareiškė, jog Ruhro ir Rheino srityse turinčios būti išjungtos iš Vokietijos vyriausybės kontrolės.

Molotovui atsisakius paremti Bidault poziciją Saaro krašto reikalu, nėra abejonės, kad pastarasis jokiu būdu nesutiks paremti Sov. S-gos pretenzijų Ruhro krašte.

Kokios nuomonės yra patys vokiečiai dėl jų sprendžiamo likimo Londone? Württembergo-Badeno min. pirm. dr. Maier, kalbėdamas per radiją apie Londono konferenciją, nurodė, kad artimiausi lemiamoji valanda ne tik Vokietijai, bet ir visam pasauliui. Vokietijai esanti reikalinga tokia institucija, kuri galėtų kalbėti, dirbti ir tvarkytis visos Vokietijos vardu. Kartu toji institucija turėtų pravesti demokratinius rinkimus visoje Vokietijoje, t. y., visose keturiose zonose. Dr. Maier atmetė bet kokį tautos balsavimą, kuris patiektas iš svetimų rankų.

Sovietinės zonos atsakingų vadų pareiškimai visiškai trumpi: vienalytė Vokietija su centrine vyriausybe priešakyje. Žinoma, kartu pridedama, kad anglosaksai nori imperialistinės taikos ir suskaldytos Vokietijos. Sovietų zonos laikraščiai ir radijas be pertraukos kartoja vieną ir tą pačią mintį: „Tik Molotovas nori tvirtos Vokietijos." Nuo sovietų zonos neatsilieka taip pat anglų ir prancūzų komunistai.

Kadangi Londono konferencija yra dar tik prasidėjusi, tai tik tolimesni posėdžiai galės tiksliau išryškinti visą situaciją.

JT nutarus padalyti Palestiną į dvi valstybes, arabų pasaulyje kilo didelis bruzdėjimas. Tai yra visiškai suprantama, ir kitokios reakcijos vargu ar buvo galima laukti. Prieš pat balsavimą Palestinos atstovas kategoriškai pareiškė, jog Palestinos padalinimas išsauksiąs nenumatytas pasekmes, kurios gali išsiplėsti ir už Palestinos ribų, jeigu šis padalinimas bus mėginamas įgyvendinti jėga. Toliau jis nurodė, kad Sov. S-ga remianti žydų teroristus, kelianti ten nesantaiką ir siekianti tik sau žinomų tikslų. Po šių Palestinos atstovo pareiškimų, žydų atstovas nurodė, jog žydai pasipriešins kiekvienam arabų užpuolimui ir ginsią savo tėvų šventą židinį. Jeigu pašalinės jėgos mėgins įsikišti, tada Palestinos konfliktas tikrai neapsiribosiąs vien Palestina.

Nežiūrint šių visų pareiškimų, Palestina tapo padalinta. Žydų bendruomenė visame pasaulyje šį padalinimą sutiko palankiai. Žydų sionistų vadas dr Welzmanas pareiškė: „Žydai yra pilnai pasiruošę kiekvieną užpuolimą atremti, o kartu jie yra pilnai pasiruošę, esant reikalui, perimti valdžios aparatą į savo rankas."

Bet svarbiausia tai, jog Welzmanas pasisakė prieš žydų masinį įsileidimą į Palestiną bent 2—3 metų laikotarpyje, nes šis masinis žydų DP, esančių Europoje, įsileidimas galėtų pastatyti naujosios žydų valstybės stabilizaciją į labai neaiškią ir rizikingą padėtį.

Tuo tarpu arabų pasaulis juda. Paskelbus trijų dienų protesto streiką, arabai studentai suruošė eilę demonstracijų, protestuodami prieš Palestinos padalinimą. Kai kur neapsiėjo ir be riaušių.

„N. Y. Herald Tribune", rašydamas apie Palestinos padalinimą, nurodo, kad sunkiausia plano dalis esanti to plano įgyvendinimas. JT Saugumo Taryba turėsianti energingai griebtis atitinkamų priemonių šiam planui realizuoti.

Be Palestinos reikalų, nemažesnio susirūpinimo kelia Prancūzijos padėtis. Nors streikai ir fodo tendencijos mažėti, bet parlamento posėdžiai yra tiesiog audringi.

Švarstant nepaprastas priemones streikams nugalėti, komunistų atstovai kėlė tokį aliarmą, jog teko vieną atstovą išprašyt net iš posėdžių salės.

Nežiūrint visų trukdymų, vyriausybės patiekti projektai prieš streikus buvo daugumos parlamento atstovų priimti.

Kartu vyriausybė imasi ir atsargos priemonių prieš galimus nėramumus. Radiofonas yra perimtas karių menės, pašaukta nauja atsarginių klasė. Nors padėtis yra ir labai rimta, bet atrodo, kad vyriausybės griežtos priemonės gali ją stabilizuoti.

Ranionis

AFL reikalauja panaikinti vergiją

Lake Success, XII. 3. (Dena-INS) — JT gen. sekretorius Trygve Lie pareiškė, kad amerikiečių profesinių sąjungų federacija AFL jį pareikalavo per JT Ūkio ir Socialinių reikalų Tarybą „pagrindinai patikrinti priverčiamųjų darbų apimtį kai kuriose Jungtinėms Tautoms priklausančiose valstybėse".

AFL nurodo, kad tarptautiniai susitarimai kuriais uždraudžiami priverstinieji darbai, pastaruoju metu yra smarkiai pažeidžiami. Tai reiškią atvirą Nürnbergo bylos sprendimo kuriuo priverčiamieji darbai buvo pasmerkti, paniekinimą. Kai kurios vyriausybės ir dabar šią naujosios vergijos sistemą naudojančios savo politiniams priešams sunaikinti. Pabaigoje AFL pastebi, kad minimos vyriausybės šiuos savo veiksmus kiek galėdamos slepiančios.

Padėtis nepasikeitus

Paris, XII. 3. (Dena). — Iš esmės streikų padėtis Prancūzijoje tebėra nepasikeitusi. Iki šiol tebestreikavo per 2 mil. darbininkų, nors šiuo metu šis skaičius jau rodo tendencijos mažėti. Į CGT federacijos, kuriai priklauso 37 prof. sąjungos, atsišaukimą „garbingai tęsti kovą", oficialiai generalinį streiką paskelbė tik 18 prof. sąjungų.

Parlamentas priėmė nepaprastojo meto įstatymą darbo apsaugai. Įstatymą paskubinti priimti paskatino pastarosiomis dienomis nuolat pasikartojantieji sabotažo aktai.

Naujasis įstatymas susideda iš 3 pagrindinių punktų: 1. respublikos ir darbo laisvės gynimo; 2. naujų pagalbos rezervų organizavimo; 3. respublikos saugumo policijos reorganizavimo. Įstatymu numatoma padidinti valstybės policiją ir mobilizuoti dar 80.000 atsarginių. Įstatymas galios 6 mėnesius.

— Apie pietinėje Prancūzijoje prasidėjusias riaušes vienas prancūzų dešiniųjų laikraštis rašė: „Komunistų avangardus Viduržemio jūros pakrantėse sudaro: gamdyti žmogudžiai, gatvių piešikai ir kekšės."

Tito-Dimitrovo paktas

Belgrad. (Dena-Reuter) = Praėitą savaitę tarp maršalo Tito ir Bulgarijos min. pirm. Dimitrovo pasirašytoji draugiškumo ir savitarpinės pagalbos sutartis kaip iš vėliau paskelbto komunikato aiškėja, yra sudaryta dvidešimčiai metų. Komunikate sakoma, kad sutartis pasirašyta JT chartos dvasioje ir skatinanti visų Balkanų tautų glaudžią draugystę ir bendradarbiavimą.

Nepaprastos priemonės

Berlyne leidžiamas laikraštis „Der Kurier" praneša, kad, Molotovui per Berlyną vykstant į Londono konferenciją, Berlyno geležinkelių tinkle buvo griežtai nepaprastų apsaugos priemonių. Tą dieną geležinkelio ruožas tarp Rummelsburgo ir Wannsee nuo 14 val. iki vakaro buvo uždarytas bet kokiam civiliniam judėjimui, o visi šiame ruože esantieji lėšmai . . . užkyliuoti.

Berlyne rodoma filma „Pažink savo priešus". Filmoje vaizduojami amerikiečių vykdomi eksperimentai su atomine bomba ir kitais ginklais, kurie esą nukreipti prieš taikią rusų tautą.

= Berlyno miesto tarybos nario Neumann (SPD) pareiškimu, iki šiol Berlyno mieste yra be žinios dingę 3113 asmenų.

Milžiniškas tautų naikinimas tebevyksta

Šveicarų laikraštis „Die Wochenzeitung" spalio 25 d. įsidėjo dr. Eugen Th. Rimli straipsnį su duomenimis Sovietų S-gos suorganizuotai tragedijai pavaizduoti:

„Jau du pasauliniai karai buvo vesti laisvės ir tautų apsisprendimo vardu. Ir vis dėlto atrodo, kad kraujas buvo veltui praliėtas, nes — tik pasidairykim po pasaulį: vėl dešimtys tautų ir genčių skundžiasi, kad sutrempiama jų laisvė, kad išpirėvartaujamas jų savitas gyvenimas, jų gyventojai išgabenami ir apiplėšiami.

Nebus pasaulyje ramybės, kol prieš tokius dalykus leidžiančią tvarką nesukils visų laisvųjų sąžinė. Jie turi reikalauti, kad politikai veiktų ne pagal jėgos, bet pagal moralės požiūrius. Negalima iškilmingai skelbti Atlanto Chartos, kuri kiekvienam asmeniui šioj žemėj žada laisvę nuo baimės ir skurdo, ir drauge „dėl gerų diplomatinių santykių" užmerkti abi akis, kai milijonų žmonių laisvė ir gyvybės teisės minimos po kojomis. Negalima Europoj penkeris metus kovoti su tironija ir po to spalvotosioms Azijos ir Afrikos tautoms neduoti teisės į savitą gyvenimą. Negalima, pasmerkus didžiąją koncentracijos stovyklą, kokią Hitleris buvo pavertęs Vokietiją, tęsti draugystę su sovietais, kurie plačiąją Rusijos erdvę pavertė tokiu pat didelių ir tokiu pat klaikiu kalėjimu ten gyvenantiems žmonėms ir tautoms.

Stalinas, vokiečiam užpuolus Rusiją, atžagariai širdžia pasidaręs „kapitalistinių" Vakarų sąjungininkas, tada iškilmingai pripažino Atlanto Chartos principus. „Izvestijos", jo organas, skelbė: „Sovietų S-gos tarptautinė politika yra pagrįsta visų tautų, didelių ir mažų, teisių gerbimu ir jų nepriklausomumo saugojimu" . . .

Bet kaip yra iš tikrųjų? Mes galim atsakyti, remdamies skaičiais, kurie ligi šiol buvo taip pat slepiami, kaip ir slaptosios sutartys tarp nacionalsocialistinio trečiojo reicho ir sovietų diplomatijos. Mes nekalbėsim apie milijonus tų žmonių, kurie po caro valdžios nugriuvimo ir bolševikinės valdžios įvedimo Rusijoj buvo „valstybės saugumo sumetimais" sovietų išnaikinti, ištremti ar badu išmarinti dėl savo politinio nusistatymo, šeimos ryšių arba profesijos. Visas didžiąsias revoliucijas lydi liūdnas reiškinys, kad jos kažkokio tariamo teisingumo vardu pridaro be galo daug netelsybės. Prancūzų revoliucija, kuri velk visuose istorijos vadovėliuose vadinama „didžiąja laisvės nešėja", kaip žinom, nuo sovietinės neatsiliko . . . Bet tai, kas per pastaruosius aštuoneris metus vyko Kremliaus valdžios srityse, vyksta gadynėje, kada Sov. S-ga stojo į kovą „visų tautų teisių gerbimui ir jų nepriklausomybei apsaugoti" . . .

Prasidėjus Antrajam Pasauliniam Karui Rusija pradėjo ligi šiol dar neregėtu mastu naikinti ir perkilnoti ištisas tautas.

1. Tuoj po pojų įžygiavimo į Lenkiją 1,1 milijonas lenkų buvo ištremti iš tėvynės, dešimtys tūkstančių nužudyti ir likusieji nugrūsti į laukinį Sibirą, kur didelė jų dalis baudžiavoj jau žuvo.

2. Pabaltijo valstybes smurtu įjungus į Sovietų S-gą, vien 1940/41 m. 35 000 lietuvių, 60.000 latvių ir 60.000 estų buvo išsiųsti į Sovietų S-gos koliarines sritis. Tasai naikinimo procesas nesulaikomai eina toliau. Šiandien Pabaltijo respublikų svarbiausiųjų miestų tautybinis veidas yra visiškai pasikeitęs. Jiems charakteri duoda rusai ir mongolai iš Vidurio Azijos. Pabaltijo tautų žmonių skaičius per mažas, kad jos ilgainiui galėtų atsispirti svetimųjų įsibrovėlių antplūdžiui. Beje, reikia atsiminti, kad ir tie atkeliavėliai iš Vidurio Azijos savo gimtuosius kraštus paliko ne laisvu noru, bet sovietų organų priversti įsikurdinti prie Baltijos.

3. Autonominė sovietinė Volgos vokiečių respublika 1941 m. rugp. 28 d. buvo ginklu panaikinta. Apie 50.000 Volgos vokiečių buvo sušaudyti, kiti 40.000 nugrūsti į Altajų.

4. Autonominė Karachovo, Šiaurės Kaukazo sritis 1943 m. Maskvos vyriausybės įsakymu likviduota ir jos 150.000 gyventojų išsiųsti į Sibirą.

5. Autonominė kalmukų respublika (tarp Dono ir Volgos) taip pat 1943 m. likviduota ir jos 220.000 gyventojų ištremti į Jakucko stovyklą Šiaurės Sibire. Per 100.000 kalmukų išmirė.

6. Tokio pat galo 1944 m. pradžioj susilaukė autonominė čečėnų ir ingušų respublika. 407.000 čečėnų ir 290.000 ingušų, iš viso kone 700.000 gyventojų, ištremti į Kazakstaną Vidurio Azijoje. Apie tą baisų aktą tepranešta tik po pusantrų metų — 1945 m. birželio 2 d. dekretu, kuriame nurodoma, kad tai buvę vokiečių kolaborantai . . .

7. Panašiai brutaliai 1944 m. buvo pribaigta autonominė Krymo respublika. Visi totoriai kaip „nepatikimi" buvo deportuoti. Prieš karą toj srityj buvo 1.200.000 gyventojų, 1945 m. tik 200.000. Tas milijonas deportuotųjų turėjo pėsti keliauti į Sibirą ir pakelyje žuvo šimtais tūkstančių.

8. Prie Rusijos prijungtoje Karaliaučiaus provincijoj visi Rytprūsių gyventojai 1945 m. išsiųsti į Sibirą, ir į jų vietą atkelta milijonas gudų.

9. Rumunijoj rusai savo žmėnėmis apgyvendino visą Juodosios jūros pakrantį. Rumunų Konstancoje daugiau kaip pusė miesto gyventojų yra rusai nuo Odesos.

10. Nuo karo pabaigos 400.000 rusų atgabenti į Bulgariją šiandien jie sudaro daugumą šiaurės Bulgarijos pakraščiuose ir Dobrudžoj.

11. Milijonai raudonarmiečių ir sovietų piliečių, kurie per karą buvo pakliuvę į Vakarų Europą ir patys gavo pamatyti gyvenimo skirtumą tarp savo tėvynės ir jų „išvaduotų" kraštų, grįžę buvo pripažinti politiškai nebepatikimi ir buvo išgrūsti į Rusijos koncentracijos stovyklas bei kitas priverčiamojo darbo vietas.

Sprendžiant iš visų žinių, tasai ištisų tautų kilnojimas Sovietų S-goj toli gražu dar nebaigtas. Stalinas žmones stumdo kaip prekes, kaip vergus. Molotovas įžuliai drožia: „Mūsų valstybė, apimanti daug tautų, sustiprėjo ir susikonsolidavo, o sovietų tautos suartėjo."

O Vakarai su savo Atlanto Charta tylėjo. **(E.)**

Apeliuojame į teisingumą

(atkelta iš 1 psl.)

Kas įstengs įtikinti, kad PC IRO anketos 18-sis klausimas ką nors bendro gali turėti su PC IRO objektyviu sprendimu apie žmogaus tinkamumą reikalingai pagalbai ar į kurį nors kraštą emigracijai? Jei norima sužinoti, ar kuris DP kartais nebus priklausęs kuriai naciškai organizacijai, tai to anketoje tiesiog ir reikėtų paklausti.

Taip pat daug įtarimo sukelia ir 11-sis klausimas, reikalaująs smulkiai aprašyti savo darbą ir karinę tarnybą per paskutinius 12 metų. 10-sis klausimas reikalauja tiksliai nurodyti gyvenamąją vietą per paskutinius 12 metų. Jei DP būtų įsitikinęs, kad tie duomens nepateks į tų rankas, nuo kurių šiandien bėga kas tik gali, jis nuoširdžiai ir savo gyvenamą vietą ir tarnybą išpasakotų. Yra faktų, kad anketos patenka ir ten, kur jos neturėtų patekti. Štai vienas lietuvis iš Bad-Neuheimo, netekęs savo DP teisių, stengės jas atgauti. Jis, tuo reikalu nuvykęs į atatinkamas įstaigas, savo anketoje rado svetima ranka įrašyta tai, dėl ko iš jo buvo atimtos DP teisės. Tokių faktų yra ir daugiau.

Jau ir spaudoje, pačių amerikiečių ir anglų, buvo nerimauta, kad UNRRA įstaigose sėdi svetimos valstybės agentai. Kas DP įtikins, kad šiandien iš PC IRO įstaigų jie yra išvyti. Tegu ta kryptimi ir buvo daryta pastangų, tačiau jų galėjo dar ir likti.

JAV Prezidento Roosevelto Keturios Didžiosios Laisvės, Atlantic Charter ir dabartinio JAV Prezidento Trumano Dvylika Punktų garantuoja žmonėms, be kitų laisvių, ir laisvę nuo baimės. Tad ir nebesuprantama, kodėl ta baimė stengiamasi globos organizacijos sąmoningai ir sistemingai palaikyti žmonėse, kurie kenčia, be kitų nelaisvių, dar ir skurdo nelaisvę.

PC IRO anketoje yra 21 klausimas. Žmogus beteisis, DP vardu paženklintas, kuo sąžiningiausiai į juos atsakys. Jis išpažins savo praeitį dvylikos metų, iš kurių penki buvo skirti savo tautos kultūrai kelti ir laisvei stiprinti, o septynerį okupantų jungui nešti ir vergijai bei kančioms kęsti. Kažkas iš tų jo atsakymų sprės, ar jis turi teisę naudotis PC IRO globa ar ne, kita's žodžiais tariant, ar jis nusikaltėlis, ar ne.

Kas gali drįsti pasakyti, kad tai nėra iš vargšo beteisio žmogaus pasityčiojimas? Ir dargi ciniškas. Juk okupantų ir raudonų ir rudų, mes už savo praeitį buvome tik kaltinami. Kas gali pasakyti, kad mes šiuo kart už savo praeitį būsime giriami, o nekaltinami?

Jei iš tų atsakymų sprendimus darytų Teisingumas, niekas (be nusikaltėlių, jeigu tokių būtų DP tarpe), nebūkštautų į tuos klausimus atsakyti. Bet kur šiandien Teisingumas? Jei šiandien jis būtų, tai ir DP neegzistuotų.

Mes apeliuojame į Teisingumą!

Ką pabėgėliai matė sovietinėj filmoj

Švedijoj gyvena pabaltiečiai pabėgėliai, kaip rašo Amerikos „Darbininkas", gavo viešai per laikraščius pakvietimą dalyvauti švedų metalo darbininkų komunistų Stockholme surengtame mitinge. Be kita ko, buvo pažadėta parodyti filmą „Sovietinė Estija". Ta ar kita priežastis į mitingą sutraukė nemaža estų pabėgėlių, kas rengėjams, atidarant mitingą davė progos net estus pasveikinti.

Po visų kalbų buvo rodoma pažadėta filma. Ir tikrai, estai filmoje pamatė daug to, ko savo akimis, gyvendami tėvynėje, nematė. Vietomis jiems sukėlė tokį juoką, kad stebėjosi ir nesuprato kiti žiūrovai. Bet vietomis juokėsi visi.

Talino uoste matyti daug rusų ir dar daugiau netvarkos. Kohtlos kasyklose tiesiog knibžda rusų. Prižiūrėtojai rusai net darbo metu ant krūtinių dėvi medalius, o darbininkai nepaprastai apiplyšę. Švedų darbininkai nusigando, pamatę kasyklose dirbančias moteris. Vyrai dėvėjo senuosius raudonosios armijos ženklus. Iš ko matyti, kad čia raudonarmiečiai batalionais buvo atgabenti ir demobilizuoti.

Iš ūkininkų gyvenimo parodyta, kaip naujakurys rugių lauke laikraštį skaitė, o mergina po Stalino paveikslu registruoja ūkininkų privalomas pylimas. Šalia prakaituoja naujakurys, arkli virvagaliais į plūgą pasitinkęs. Gardaus juoko ir pasigailėjimo sukėlė ta filmos vieta, kur buvo rodoma, kaip ūkininkai atiduoda sovietinei valdžiai dar iš seniau užsilikusias karves. Visa ta komedija vykdoma su gėlėmis, muzika ir šūkiais. Tikras cirkas, kuriame, komunistų partijos teroro priversti, turi dalyvauti rimti ūkininkai.

Linksmą sovietinės Estijos gyvenimą turi vaizduoti jaunimo pramogos ir vestuvės. Čia parodytas senas, žilabarzdis ūkininkas. Filmos žiūrėtojai, estai pabėgėliai, jį pažino. Jo sūnus pulkininkas ir kiti giminės dar 1914 metais bolševikų išvežti. „Atsidėkodamas" už tai, senukas dabar turi vaidinti linksmą gyvenimą sovietinėje Estijoje. **J. Ant.**

Tremties temomis (I)

Laukimas ar budėjimas

Tai principinis klausimas, ir jis būtinas galutinai išsiaškinti. Nuo šito klausimo išsiaiškinimo juk priklauso visa mūsų, politinių emigrantų, taktika ir pareigos.

Iš pirmo akimirksnio atrodytų, kad ir laukimas, ir budėjimas maža kuo tesiskiria, nes ir šiuo ir anuo atveju, nepasijungiant komunistų direktyvoms, pačiu buvimu Vakaruose pareiškiamas protestas prieš politinę padėtį Rytų ir Vidurio Europoje. Tačiau, giliau žvelgiant, surandama didelio skirtumo. Šičia norima pabrėžti ne filologinis „laukti" ar „budėti" terminų skirtumas, ne. Laukia pacientas eilės, laukia elgeta išmaldos, laukia nusikaltėlis šiokio ar tokio kalibro Nürnbergo. Mes gi ir ne ligonys, ir ne elgetos, ir ne nusikaltėliai. Mes, širdžiai diktuojant, o protui patvirtinant, jau ketvirti metai šaukiame į visos dorosios žmonijos sąžinę:

— Kalėjime rauda mūsų Tėvynė . . .

Mes tremtiniai, jau gavome vargo paragauti ir ne kartą dar užtiksime sopulių ir sielvartų.

bet dėl to mes nepaiūžtame ir nepalūšime, nes esame įsisąmoninę, kad teisingomis priemonėmis siekiame vienat vieno tikslo — savo tautai ir valstybei teisių į laisvę ir į nepriklausomybę.

Laukti — tai besirūtuliojančių įvykių eigoje likti pasyvioje būklėje, tenkintis žiūrovo role, atsisakyti nuo aukos, nuo įnašo į demokratijos žygį prieš raudonąjį totalizmą. O budėti? — tatai besąlyginis įsijungimas į kovą prieš komunizmą, bet tur jis pasireikštų, tai savo privalių reikaliukų išsižadėjimas bendruomenės, tautos, laisvojo pasaulio labui.

Pasaulio politikos „poliarizacija" ypač po Marshallio plano paskelbimo, įėjo į baigmę: valstybės norom nenorom turi pasisakyti už vieną iš dviejų ašigalių: Vakarai ar Rytai? Vyksta ne tik valstybių, bet ir atskirų žmonių nuomonės mobilizavimas. Ir kiekvienam žingsnyje mes, tremtiniai, apčiuopiamai jau pastebime pragiedrulių. Kai pirmosiomis tariamosios taikos dienomis mes išsitardavom apie raudonojo totalizmo pavojų Vakarų civilizacijai, ne tik kominterno agentai, bet ir daugis visai geros valios žmonių į mus spoksojo lyg į kokius kolaborantus. Šiandie jau galime pasidžiaugti, kad Vakarų opinijos prasiblaivėjiman ne veltui nešėm šviesos krislelius. Šiandie Vakarai, lyg ta mergytė iš Anderseno pasakų, jau mato komunizmo karalius visame jų nuogume. Lordas Vansittart įspėja Vakarus, idant suprastų, kad iš Rytų atžygiuoja „civilizacijos benkartas" ir „šventa visų laisvųjų žmonių pareiga kovoti prieš tuos XX-ojo amžiaus laukinius".

Geru keliu mūs eita. Šiandie savo ligšiolines pastangas privalome dar labiau suaktyvinti. Būtų nusikaltimas, jei mes visas politinės emigracijos pareigas sukrautumėm rikiuojantiesiems veiksniams, o patys lauktumėm naudojimosi atlikto darbo rezultatais.

Visi tremtiniai, be jokiausių skirtumų, yra pašaukti būti pareigingi ir sąmoningi gyvenamosios epochos dalyviai. Te Tėvynė ir būsimosios kartos mus atpažins iš darbų, bet ne iš pelenų.

Kai kariai budi pirmosiose pozicijose, savitarpinių kivirčų, nesantaikos ir smulkių ambicijėlių vietą užima kovos bičiulystė. Tasia pat galioja ir mūsų atžvilgiu: vienas už visus, visi už vieną! Be grynai tautinių reikalų, turime ir įsipareigojimus visos demokratijos atžvilgiu. Visų įsipareigojimų pryšakin išsineša prievolė tarnauti tiesai, skleidžiant ją vis plačiau ir garsiau.

Į kovą prieš raudonąjį totalizmą mūsų tauta išėjo jau 1918 metų rudenį, kai agresyvusis komunizmas tebuvo vystykluose.

Pirmieji būsimojo visuotinio Vakarų demokratijos laimėjimo, jei taip galima išsireikšti, pajininkai yra mūsų karžygiai Lukšys, Juozapavičius ir visi kiti žinomieji ir nežinomieji iš 1919—1920 m. kovų už Lietuvos nepriklausomybę. Mūsų tauta nesumerkė akių nuo pat komunizmo pradžios.

Komunizmas išsivysti iš melo ir tik per melą tegyvena. Politinės emigracijos uždavinys nuplėšti kaukę nuo Rytų demokratijos ir per spaudą ar atskirų žmonių įsamoninimą parodyti pasauliui, kas būtis laukia tų, kurie patenka po Džingiskano palikuonių letena. Nieko taip nebijo kominformas kaip tiesos. Todėl ir suprantama komunistų neapykanta ir pagieža tremtiniams, kurie buvo ir yra nenuilstantieji tiesos apaštalai ir šaukliai už visapasaulinį teisingumą. Kominformo agentai yra gavę specialių nurodymų tremtinių veiklai trikdyti ir jai Vakarų opinijos akyse diskredituoti. Šitos slaptos kominformo instrukcijos yra mums, tremtiniams, mūsų budriausio kovingumo pripažinimo aktas. Tatai tebūnie mums akstinas dirbti savo darbą su dar didesniu užsispyrimu. Komunizmo viltys, kad laikas ir sąlygos sugniuždys politinę emigraciją, nepasitvirtino. Paskutiniu metu tad griebiamasi naujos diversijos. Per radiją, spaudą ir agentus iš anapus skleidžiama gandai, kad politinės emigracijos vaidmuo Tėvynės akyse yra subankrūtavęs. Bet tuščios jų pastangos.

Tarp Tėvynės ir bendruomenės politinėje emigracijoje dvasios vienybės saitai ne mažėja, bet tvirtėja.

Šitam teigimui paremti tebūnie paduoti tokie faktai:

1. Šį pavasarį iš Lietuvos pargrįžo vienas karo belaisvis vokietis žurnalistas. Jo įspūdžių dalis buvo paskelbta „Lietuvių Žodyje". Tas žurnalistas Klaipėdos geležinkelio stotyje susitiko pažįstamą lietuvį veikėją, kuris visų Tėvynėje esančių tautiečių vardu prašė pranešti tremtiniams, kad jie ištvertų savo sargyboje ir nesuabejotų jiems Tėvynės rodomu pasitikėjimu.

2. Neseniai iš Lenkijos atbėgęs Vilniaus gyventojas pasakoja, kad savo akimis matė pogrindžio sąjūdžio atsišaukimą, kuriame buvo raminami tremtinių giminės:

„Iškęskite gąsdinimus ir terorą. Politinė emigracija yra tautos savisaugos padiktuota. Tremtiniai atlieka tą darbą, kurio mes, neturėdami ryšių su laisvuoju pasauliu, negalime atlikti . . ."

J. Cicėnas

Iš JAV lietuvių spaudos

Amerikiečiai studentai už DP įsileidimą į JAV

Amerikos lietuvių laikraštis „Darbininkas" aprašo savotiškas amerikiečių studentų nuomones DP įsileidimo į JAV klausimu. Laivu „Marine Tiger" vyko atgal į Ameriką iš kelionės po Europos kraštus apie 400 amerikiečių studentų. Jiems vadovavo Amerikos užsienių reikalų ministerijos pasekretorius Maynard C. Kruger. Kelionės metu laive įvyko eilė paskaitų ir diskusijų įvairiais socialiniais ir politiniais klausimais.

Mus domina, ką amerikiečiai studentai pasisakė DP ir JAV santykių su Sov. Rusija klausimais. Pasirodo, po diskusijų, laive tarp studentų tais klausimais buvo pravestas balsavimas. Į klausimą, ar reikia DP pagreitintu būdu įsileisti į JAV, teigiamai pasisake 89% studentų. Diskutuojant JAV santykių su Sov. Rusija klausimą, studentai pareiškė, kad Rusija skaudžiai yra apgavusi Jungt. Valstybes už praėjusiame kare suteiktą Rusijai milžinišką pagelbą. Studentų manymu, Amerikai, o kartu ir visam pasauliui, apsisaugoti nuo bolševizmo tėra vienintelė priemonė — be pertraukos gaminti atominės bombas . . . 67% tiki į galimą ateities karą tarp JAV ir Sov. Rusijos.

Kaip suprasti šiuos laikus

(2)

Istorijos vaidmuo dabarčiai

Dr. JOHN HAYNES HOLMES

Norėdami suprasti savo laikus, turime skaityti istoriją, nes istorija yra atpasakojimas, kaip žmonės senais laikais pergyveno tą patį, ką mes pergyvename dabar. Tuo aš nenoriu pasakyti, kad istorija kartojasi visai ta pačia forma. Jokiu būdu negalima sutikti su fatalistais, esą, istorija vyksta ciklais ir pasikartoja tam tikrais laiko tarpais. Tai netiesa! Joks amžius nėra buvęs praeities dublikatas. Tačiau yra tiesa, kad tam tikros permanentinės socialinės jėgos veikia atskirais amžiais, — lygiai kaip tam tikros meteorologinės sąlygos veikia atskirais sezonais, iššaukdamos tam tikrus panašius rezultatus. Nė viena diena nėra lygiai tokia pat, kaip praėjusioji, ir joks sezonas nėra tolygus kitam. Bet yra meteorologinės sąlygos, kurios iššaukia šaltį, vėją ir audras, saulėtą orą ir lietų, ir kurios įgalina meteorologus iš to, kas vyksta šiandien, apytikriai, išpranašauti, koks oras bus rytoj. Taip ir su socialinėmis jėgomis, apie kurias čia kalbame. Pasikartojančios jėgos iššaukia pasikartojančius įvykius ir įgalina praeitį atspėti ateitį. Iš istorijos galime pasimokyti.

Tam gera iliustracija yra Rusijos 1917 metų revoliucija palyginti su Prancūzų 1789 metų revoliucija. Mr. Dallin savo svarbioje knygoje **„Tikroji Sovietų Rusija"** perspėja prieš tendenciją žiūrėti lygiagretę tuose dviejuose įvykiuose. Tačiau visos revoliucijos yra viena kitai panašios ir tatai niekuomet nebuvo teisingiau, kaip Rusijos ir Prancūzijos atveju. Taigi, Rusijos revoliucija prasidėjo gana santūriai, kaip ir Prancūzijos, Kerenskis atitiko Mirabeau, o Rusijos dūma — Prancūzijos generalinę asamblėją. Spalių revoliucija, davusi Leniną su Trockiu ir bolševikus, atitiko Paryžiaus rugpiūčio 10 d. revoliuciją, davusią Dantoną su Robespierre ir jakobinus. Caro ir jo šeimos egzekucija, civilinis karas ir „baltųjų" invazija iš užsienių, teroras ir skerdynės buvo gryna kopija panašių įvykių revoliucinėje Prancūzijoje. Galop praėjo „Termidoras", kuriuo baigta Rusijos revoliucija, atverdamas kelią Stalinui, kaip kad ir istorinis Termidoras 1797 metais baigė Prancūzų revoliuciją ir atvėrė kelią Napoleonui. Tai ta pati istorija apibraižoje, jei ne detalėse.

Kita iliustracija, kaip istorija gali pamokyti suprasti šiuos laikus, yra palikta Tiucidido (Thucydides) iš jo nemirtingojo Peloponeso Karo 431 — 404 m. prieš Kristų aprašymo. JAV karo informacijos įstaigos viršininkas Elmer Davis prieš keletą metų pasakė, kad, norint suprasti I-jį ir II-jį Pasaulinius Karus, būtina perskaityti Thucydides didžiąją istoriją. Pamatyti, kaip klostėsi senosios Graikijos istorija.

Penktojo šimtmečio prieš Kristų pabaigoj Graikų pasaulyje viešpatavo dvi didelės valstybės. Viena buvo Sparta, viešpataujančioji tų dienų sausumos galybė, antroji buvo Atėnai, tų laikų dominuojančioji jūrų galybė. Atėnai buvo sukūrę labai plačiai išsidėsčiusią imperiją, siekusią nuo Jonijos rytuose iki Sicilijos vakaruose, su visomis jūromis ir salomis tame tarpe. Sparta su savo didžiule armija užvaldė visą Graikiją ir siekė tolimų žemių, rivalizuodama Atėnų galybę. „Spartos įtakos ir galios didėjimas", rašo Thucydides, „ir nerimas, kuris kilo Atėnuose, padarė karą neišvengiamą".

Karas įvyko 431 m. pr. Kristų ir tęsėsi 27 metus. Kovai besitęsiant, viena po kitos, visos graikų valstybės buvo įtrauktos į karą, Atėnų ar Spartos pusėje, kol pagaliau visas graikų pasaulis buvo įveltas. Tai buvo pirmasis totalitarinis karas istorijoje. Galų gale Sparta nugalėjo. Bet, kaip nugalėtųjų Atėnų, taip ir nugalėtojos Spartos kas dešimtas gyventojas buvo žuvęs, turtai išeikvoti, teritorijos paverstos griuvėsiais. Ir visą Graikų žemę, kaip ir šių dienų Europą, nusiaubė badas, maras ir anarchija. Peloponeso karas, rašo dr. Vill Duranty savo garsioje istorijoje, reiškė „Graikijos savižudybę". Jos didingosios civilizacijos šviesa užtemo, ir pagaliau visiškai užgeso. Nes visą tą laiką prie Graikijos sienų tykojo svetima galybė. Makedonijos karalystė, kuri nepažino graikų dievų. Neilgai trukus Pilypas Makedonietis pasiglemžė graikų valstybes, kurios, nusilpusios ir susinaikinusios, pasidarė nebesunkiu objektu okupacijai. Tada atsivėrė kelias Aleksandrui ir Romai.

Atpasakoti šią senųjų amžių istoriją reiškia pravesti lygiagretę su mūsų laikais. Vokietija, didelė karinė modernių laikų galybė, atitinka Spartą. Britanija, didžioji jūrų galybė — Atėnus. Karas tarp šių dviejų, pagražinamas įvairiais kilniais principais ir idealais, buvo lygus karui tarp tų Graikijos rivalų, kurie, be abejo, taip pat šaukė apie laisvę ir tiesą, tuo tarpu varžėsi dėl viešpatavimo pasaulyje. Mūsų laikų kitos Europos valstybės yra tikros kopijos anų Graikijos miestų, kurie išsirikiavo tai vienoje, tai antroje pusėje, kol visa civilizacija pavirto griuvėsiais. Rusija ir Stalinas, aišku, yra Makedonija ir Pilypas, pasiruošę pasiglemžti kontrolę pasaulio, kurs pats save sunaikino. Amerikos respublika, kaip Romos respublika, kiūto užnugaryje, laukdama savo ruožto į užvaldymą. Ši lygiagretė, kaip ir visos istorinės lygiagretės, nėra, be abejo, tiksli. Chronologija čia neatatinka jau dėlto, kad laikas mūsų gadynėje slenka daug greičiau, tačiau visos apystovos yra tos pačios, besivaržančios jėgos tos pačios, politinė raida ir rezultatai, nors nebūtinai, bet gali būti tie patys.

Dar viena iliustracija, ką reiškia istorija. Syki, dar būdamas jaunas, Edvardas Gibson nuvyko į Romą ir pirmą kartą pamatė amžinojo miesto griuvėsius — sutrupėjusias arkas, nuvirtusias kolonas, gatves užverstas griuvėsiais. Sėdėdamas ant vieno Romos kalno ir žiūrėdamas į tą melancholijos ir tragiško vienišumo sceną, jis įsisvajojo, kaip ir kodėl didžiausios pasaulio imperijos atsiduria tokioje padėtyje. Čia jam gimė mintis parašyti istoriją, kurią jis vėliau pavadino „didžiausia ir baisiausia scena žmonijos istorijoje". Ir po penkiolikos metų pasirodė jo nemirtingoji knyga „Romos Imperijos sunykimas ir žlugimas".

Ką Gibsonas matė Romoje, tą patį mes matome visoje Europoje. Kaip jis matė senosios civilizacijos griuvėsius, mes šiandien žiūrime patys į savosios Londone, Plymute, Coventry, Canterbury, Amsterdame, Antverpene, Hagoje, Kölne, Berlyne, Nürnberge Münchene, Vienoje, Budapešte, Milane, Neapolyje — visur matome mūsų laikų griuvėsius — miestai, „pastatyti amžiams, stovi išgriauti, nuogi ir sulaužyti, kaip galingo milžino sąnariai".

Niekuomet po Romos žlugimo pasaulis nematė tokios griuvėsių scenos, kokią mes stebime šiandien. Tai Roma, pasikartojusi papunkčiui, išskiriant vieną svarbų skirtumą! Tas skirtumas yra, kad Gibsono matytieji griuvėsiai rodė procesą, kurs seniai jau buvo pasiekęs savo lemtąjį galą, tuo tarpu kai mes matome griuvėsius, kurie reiškia procesą, kurs dar tik prasidėjo . . .

Roma žuvo, bet mūsų civilizacija dar tebėra gyva. Sudaužyta, sulaužyta, sužalota ir krauju plūstanti, silpna ir bejėgė, bet ji vis dar gyva ir gali dar būti išgelbėta iš prażūties jau ir nuo žlugimo, kurs dar turi ateiti. Kitais žodžiais, mes dar ne viską praradome. Mes dar galime kai ką padaryti, kad atstatytume mūsų didžiausią ir gražiausią kultūrą, kuriai bent šiuo metu pražūtis atrodo sunkiai išvengiama.

Tam pakaktų pastudijuoti senovės Romos istoriją ir pasimokyti, kaip po paties likimo išvengti. Žmogus yra kurianti būtybė, jis pats yra savo likimo meisteris, jis gali sumodeliuoti pasaulį pagal savo širdies troškimą. Bet kaip keista, kad vis ir vėl, per amžių amžius, jis, turėdamas tuos pačius patyrimus, pasiduoda toms pačioms silpnybėms ir pats darosi tų pačių besikartojančių tragedijų auka. Vienintelė išeitis, nenorint pražūti, yra skaityti istoriją ir iš jos mokytis. „Aš turiu tik vieną žiburį savo takui apšviesti", sako Patrick Henry. „Tai yra patirties švyturys."

Tai laikai, tai gadynė

Kominformo trubadūras kelionėje. Repatriacinių siuogsnių antirepatriacinėje spaudoje skaitome: „Ilja Erenburg viešėjo Vilniuje" ir miesto teatre skaitė paskaitą bei atsakinėjo į klausimus. „Lietuvių tautos draugas" (gerai sakoma: apsaugok, Viešpatie, nuo draugų, nuo priešų patys apsiginsime), kaip „Tiesa" rašo, išgyrė LTSR ir „išpeikė Vakarų imperialistus". Po uždaro susirinkimo teatre pas rašytojus įvyko „draugiškas pobūvis", kurio metu pasidalinta mintimis ir t. t.

Kas tas „švečias" iš Maskvos? Čia keletas paaiškinimų:

1. Erenburg yra autorius išgarsėjusio posakio, kuris karo metu buvo tartas amerikiečiui žurnalistui:

„Objektyvūs žurnalistai turi būti kaip šunes iššaudyti."

2. Kai Ispanijoje prasidėjo pilietinis karas, Erenburg nuvyko „meškerioti". Iš tos „meškerionės" yra išlikęs jo šūkis:

„Išdeginti visą Ispaniją! Užarti lavonus ir pradėti toje teritorijoje naują gyvenimą, — tik toks gali būti protingas sprendimas."

3. Erenburg yra autorius ir aprašymo, kuris bendrais bruožais toks: — sugriautas Berlynas, sudegintas Paryžius, išnuodyta 95% Europos gyventojų, ir per griuvėsių erdvę rieda tankai, ant viršų nešdami „tarybinę palaimą".

4. Palinkimas į kanibališką politiką matyti ir jo apysakoje „Audringajame Leizoreko Rojtšvanco gyvenime". Ten, tarp kita ko, buv. tarybinis komisaras viename viešame susirinkime „atgailauja", būtent — mini savo nusikaltimą po nusikaltimo, o publika rėkia, staugia: Maža! maža! maža!

Galėtume paduoti ir daugiau Rojtšvanco autoriaus bruožų, bet gaila vietos laikraštyje. Erenburgą ir jo keliones po „naujosios demokratijos" valstybes teapibūdina jo pareiškimas padarytas Varšuvoje:

„Dabartinė Amerika yra arčiau Auschwitzo" (garsioji nacių koncentracijos stovykla).

Matyt, kuo pats kvepia, tuo ir kitus tepa.

Lenkijos komunistų rūpesčiai. „Robotnik" Nr. 219 skelbia kryžiaus žygį prieš vidaus gyvenimo drumstėjus, atseit, prieš opoziciją ir ūkio kenkėjus. Rašo: „Jau kovojame prieš politinį bukumą, tai yra, prieš visus tuos, kurie klausosi užsienių radijo; jie negirdi gimtosios žemės balso, jie įsistebeiliję į svetimus. Kovojame prieš tuos, kurie didžiuojasi žodžiu „lenkas", o elgiasi Lenkijoje, lyg būtų emigrantai. Vokiečiai išvyti, bet liko miruolių, kurie tebegyvena ir tebeveikia. Jie verčiasi diversija ir laukia atmainų. Jiems atrodo, kad gana pakeisti vyriausybę ir santvarką, o ant žilvičių augs kriaušės ir akmenų — javai." Str. baigiamas įspėjimu, kad tie, kurie dar nepabudo „iš laukimo letargo", atsiduris darbo stovyklose.

Profsąjungų organas „Związkowiec" piktinasi, kad „daug kartų buvo kreiptasi į poetus ir kompozitorius ir prašyta aktualių dainų, kurios uždegtų, pakeltų masių nuotaiką ir paįvairintų minėjimus ir manifestacijas".

Iki šiol veltui laukiama kūrybos, iš kurios matytųsi „naujas laisvas žmogus".

Kinta laikai ir žmonės. „New York Post" rašo: Kai JAV ir D. Britanija kariavo prieš Vokietiją, ir Japoniją, komunistai kaltino jas, kad nori sunaikinti pramonės konkurentus. O dabar komunistai kaltina Ameriką ir D. Britaniją, kad jos nori atstatyti Vokietijos ir Japonijos pramonę.

2. „Die Weltwoche" Nr. 722 iš sovietų okupacinės zonos praneša, kad daugelio fabrikų pastatuose matyti skylės, sakytum, neseniai būtų pataikiusi bomba. Tačiau skylių kilmė kita. Rusai, negalėdami pro vartus išvilkti fabriko mašinų, sprogdina šiam reikalui mūrus.

3. TSRS pravoslavų galva patriarchas Aleksiejus Maskvos sukakties dieną pirmą kartą po pamaldų paskaitė specialią maldą už Staliną, kuris vadinamas „dideliu ir gudriu vadu, kuris veda šalį senu palaimintu jėgos, didybės ir garbės keliu".

4. Iš mažens akliukė A. Vivieux po laimingos operacijos atgavo regėjimą. Bet kas iš to! Išvydus dangų ir saulę, džiaugėsi lyg kūdikis, bet naktis su žvaigždėmis ir mėnuliu ją nugąsdino. Kai ryto dieną buvo išvesta į Paryžiaus gatvę ir išvydo didmiesčio judėjimą, o ypač žmonių veidus, sukliko: „Ak, ne toks mano svajonių pasaulis". Regėjimą atgavusios moters nervai tiek pakriko, kad ją teko pervežti į beprotnamį . . .

J. Garšva

Kodėl jūs tylite?...

Prancūzų žurnalo „Revue Parlamentaire" red. Henri de Chambon, prisimindamas Pabaltijo kraštus, rašo:

„Ar nūn liksit kurtūs ir nebyli jūs, prancūzų respublikonai ir demokratai, kurie teisingai sukilote prieš žiaurumus, padarytus mūsų žemėje, Vokietijoj ir kitur, bet šaltai stebit žudymą ir trėmimą tūkstančių žmonių, kurių vienintelis nusikaltimas yra jų troškimas laisvės ir nepriklausomybės savo tėvynei? Kodėl tylite jūs, socialistai, kurie savo partijos rinkiminiame manifeste pranc ūzų tautai sakote: **„Pasaulis nebus laisvas, kol bus prispausta bent viena tauta?"** Nejaugi priespauda kitame kontinento krašte jūsų akimis jau nebe priespauda? Kodėl tylite jūs, krikščionys demokratai, kurie skelbiatės esą dvasinių vertybių gynėjai? Ar tos vertybės ne tokios pat visuose kraštuose ir ar Kristaus mokslas ne universalus? Nejaugi jūsų visų smegenis taip iškepino Stalino saulė, kad jau jūs nebenuvokiat, kas darosi už geležinės uždangos?"

(E.)

Didįjį Vilniaus Seimą prisimenant

Tai buvo 1905 m. gruodžio 4-5 d. d. Paprastai sukaktuvininkai (asmens ir įvykiai) minima apvalių skaičių (5, 10, 25 ir t. t.) progc. Šičia „apvalumo" nėra, nes sueina 42 metai. Tačiau Didysis Vilniaus Seimas minėtinas dėl jo „apskritumo", atseit - apskritai kaip lietuvių politinio sąmoningumo ir ryžto veiksmas. Iš sukakčių pasimokoma, apsvarstoma, kas asmenų ar įvykių siekta ir kas atsiekta, o kas palikta ateinančioms kartoms papildyti ir užbaigti.

Kai sugretini 1905 m. ir 1947 m., aiman, daug kas panašu ir šaukiasi tolygaus tautos valios ir ryžto veiksmo. Viename iš Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų lyg šiandie šaukiama:

„Jei norime įgyti laisvę, turime pirmučiausiai visiškai sugriauti dabartinę mūsų prispaudėjų tvarką. Tam tikslui reikia, kad čia eitų iš vien visi Lietuvos politiškieji būriai (partijos) ir atskirieji mūsų žmonės".

Toliau pabrėžiama:

„Susivieninus visiems reikia jungtis su visomis kitomis Rusijos tautomis, kurios pradeda griauti tą tvarką".

O. Pleirytė — Vaidilutė, pasibaigus Seimui „Vilniaus Žinių" Nr. 278 užrašė tokius įspūdžius:

„Aplinkui buvo giedra ir linksma, spindėjo saulutė ant mėlyno dangaus ir savo šviesius spindulius liedama šildė baltą, atšalusią žemę. Trūko vyturėlio, bet jo gaida lietuvių širdyse skambėjo, skambėjo Vilniaus gatvėse lietuviškos kalbos aidai. Ir paikiau nekaip paprastai išrodė senasis Gediminkalnis, aukščiau tos liūdnos, pilkos aureolės, kuri jį paprastai vysto, kėlėsi žila jo galva, visas nušvitęs dėkingas žiūrėjo į išvažiuojančius lietuvius ir siuntė jiems iš aukštybių savo skardų — ačiū jums, mano vaikeliai!

Ačiū jums, broliai, atvykę ant balso tų, kurie jus šaukė, ačiū tars jums visi, kurie dirba, kuriems rūpi Lietuvos labas. Jūs atvykę palengvinote ir jiems darbą ir patys pasisėmėte daugiau vieko ir žinių, kaip atsimatyti nuo vargo, kuris jus slegia. Sugrįžę tad tik eikite ir dirbkite išvien, kovokite už savo tiesas ir nenustokite pajėgų, nes, nors jau daug padaryta, bet liko dar didis darbas"..

Čia pat Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų ribose Lietuvių Mokytojų Susivienijimas paskelbė tokią proklamaciją:

„Lietuvos valstiečiai! Jeigu jūs seniau nežinojote, kaip elgtis su rusų vyriausybe, tai dabar matote. Ne su prašymais, ne su maldavimais reikia į ją kreiptis. Reikia patiems imti, nes tiktai tuomet vyriausybė tesupranta, kas mums iš tiesų reikalinga. Rusų mokyklos ir rusų mokytojai jau gana mus privargino. Jie norėjo paversti mus į rusus, stačiatikius, jie išjuokdavo mūsų tikėjimą, kalbą ir papročius — jiems daugiaus nėra pas mus vietos! Tevažiuoja, iš kur atvažiavo. Šalin visas rusų mokyklas ir visus rusus mokytojus. Jų vieton mes įsitaisykime naujas lietuviškas mokyklas. Vyrai! Ši valanda ant mūs uždeda svarbias priedermes: mes turime užimti mūsų brolių vietas ir ginti jas savo krūtinėmis..."

Prisimindami Didįjį Vilniaus Seimą, visų pirma turime pagerbti žinomuosius ir nežinomuosius to Seimo organizatorius ir dalyvius, jų tarpe: dr. J. Basanavičių, J. Kriaučiūną, dr. K. Grinių, A. Smetoną, kun. J. Tumą, P. Višinskį, S. Kairį, rašytoją Žemaitę, K. Bielinį, M. Sleževičių, F. Bortkevičienę, E. Galvanauską, P. Klimaitį, P. Būčį ir kt. Šie lietuviai suprato dienos įsakymą ir tos dienos fone iškylančius reikalus. Suprato ir ryžosi į kovą prieš anuo metu „baltus" Kremliaus tironus. Caro atsakymas į Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimus buvo trumpas: Strieljat, patronov nie žalet . . . Anų laikų žandarai sukirmijo, bet jų palikuonys, surikiuoti į Lietuvos Komunistų Partiją ir į NKVD, siaučia mūsų Tėvynėje. Šiandie, kaip ir per aną reakciją, kuri prasidėjo po 1905 m. revoliucijos sugniuždymo, atsimintina kuklūs „Vilniaus Žinių" žodžiai:

„Mažiau žodžių — daugiau darbų! Kieno rankos dar liuosos, stokime į naują darbą, vietos užteks visiems, tik daugiau žmonių, daugiau rankų prie darbo. Kol žmogus gyvuoja, kol širdis jame kruta — darbu ir žodžiu turi būti kova. Taip, kova tai — žodis gyvybės. Kova už tėvynės reikalus..."

Br. Lukša

Prof. Vl. Ružickio rečitalis Pabaltijo Universitete

Pabaltijo U-tas, pradėjęs lapkričio 17d. naują semestrą, vėl paniro savo akademiniame darbe.

Tačiau nuolatinės paskaitos pririša profesorius ir studentus prie, galima sakyti, sauso universitetinio darbo, ir todėl tiek vieni tiek ir kiti, aplankius U-tą bet kurios tautybės pabaltiečių menininkams, su malonumu pakeičia auditoriją į koncertų salę (U-te vadinamą „Union Hall") ir tą vakarą visi tampa klausytojais.

Koncertų stoka U-tas negali skųstis, kartais net jų pabyra tartum iš gausybės rago. Tačiau tvirai pasakius, kaikada jų meninis lygis truputį sušlubuoja. Tiesa, to lyg ir negalima būtų pasakyti apie lietuvių menininkų duotus koncertus, kurie, nors būdami U-te ir retesni, kaip kitų tautybių, palikdavo klausytojams gan aukšto meninio lygio įspūdį.

Ir štai, vos semestrui prasidėjus, lapkričio 22 d., U-to profesūra ir studentai susirinko koncertų salėn išgirsti Vl. Ružickio duodamo fortepijono rečitalio. Buvęs Rygos ir Kauno konservatorijų profesorius, žinomas jau iš anksčiau savo aukšto meninio lygio, tiesa, kad ir labai retais, koncertais, nevienam sukėlė smalsumą ir teikė daug vilčių. Ir tikrai, klausytojų jis neapvylė — tiek pati programa, tiek ir jos išpildymas visiškai klausytojus įtikino prof. Vl. Ružickį esant giliu interpretatorium, turinčiu taip pat ir didelę techniką, kuriai nepakenkė net ir prastokas instrumentas.

Pirmąją koncerto dalį sudarė du R. Schuhmanno kūriniai: Fantazija c-moll ir Karnavalas. Ypač pastarasis, reikalaująs savo apimtimi nepaprasto įtempimo ir technikos, interpretatoriui stato didelius reikalavimus. Tačiau nežiūrint to, prof. Vl. Ružickio išpildyme jautėsi laisvumas, tikrumas, platumas bei santūrumas, kas yra būtina skambinant R. Schuhmanną.

Antroji dalis buvo skirta Fr. Chopinui ir Fr. Lisztui. Fr. Chopino Varijacijos b-dur, Scherzo h-moll, 2 Etiudai ir Polonezas as-dur, dažnai girdimi fortepijono rečitaliuose, šį kartą praskambėjo retai sutinkamu šviežumu ir tikrumu. Ypač Polonezas as-dur ir Etiudas c-moll, tiesa, turint galvoje ir jų didelį populiarumą, užimponavo klausytojus tikrai meistrišku interpretavimu. Išpildant ypač pastarąjį tokiu tempu ir tokia jėga, tikrai retai tenka išgirsti.

Fr. Liszto buvo išpildyta Etiudas ir Rapsodija Nr. 2. Ir čia solistas, puikiai suprasdamas, ko reikalauja iš interpretatoriaus Fr. Liszto kūriniai, pilnai persunkė savo išpildymą dideliu virtuoziškumu, jėga, plačiu užsimojimu ir karštu temperamentu.

Publikai karštai plojant ir prašant bisuoti, solistas paskambino dar kelis trumpesnius kūrinius, jų tarpe ir R. Schuhmanno „Svajonės", kurios, nors ir nestatydamos jokių didelių techniškų reikalavimų, tačiau reikalingos gilios dvasinės interpretacijos ir įprasminimo, taip pat nuskambėjo labai nuotaikingai ir tikrai svajingai. Tokiu būdu solistas įrodė, kad jis nėra vien tik sausas akademinis, kaip profesorius, virtuozas, tačiau ir giliai pajuntąs kūrinio vidinę dvasią bei nuotaiką interpretatorius-menininkas.

Nesuklysiu pasakęs, kad šis prof. Vl. Ružickio duotas fortepijono rečitalis buvo tikrai vienas rimčiausių koncertų, įvykusių Pabaltijo U-te. Tuo pačiu mes tikimės ir turime viltį, kad ir kiti mūsų menininkai reprezentantai neužmirš mūsų U-to ir praskaidrins savo koncertais jo profesūros bei studentijos universitetinį darbą.

K. Ost-as.

Studentai ir gyvenamasis momentas

Studentai privalo studijuoti, studentai privalo ištesėti, studentų besąlyginė pareiga kuo ilgiau ištverti besimokant čia, kadangi emigravus studijos bus beveik neįmanomos — tokios pagrindinės mintys, lyg raudona gija, tęsėsi per abi trečiojo studentų suvažiavimo dienas. Tai dideli uždaviniai, kurie, atsiminus, kokios dabar begali būti studijoms sąlygos pavergtoje tėvynėje, daros dar didesni, nes tik Vakarų Europoje šiuo metu lietuviams yra pricinama studijuoti, ir Vakarų kultūroj brendę studentai turės papildyti karo metu labai praretėjusias lietuvių inteligentų eiles.

Šiandieną gyvenam didelio netikrumo dienas, kuriose ne vienas tautietis pasiduoda bereikalingiems tarpusavio ginčams, apatijai ar išsiplėtusiai, pasak St. Ylos, Pikų damos epidemijai. Šiandien kam ne kam, bet lietuviui tikrai sunki ir kankinanti stovyklinė atmosfera.

O tačiau studentas tebeturi tą patį uždavinį, kaip ir tėvynėje: siekti amžius išsilaikančių, amžiais nedingstančių vertybių — mokslo.

Tačiau, kad jis to siekia normaliose sąlygose, niekas to pasakyti negalėtų. Sąlygos veikia ne studento naudai. Ir vis dėlto jis dirba. Bet, nežiūrint to, studentai susilaukia nemažą priekaištų. Žinoma, priekaištai gal kartais ir ne be pagrindo, bet jie neturėtų būti svaidomi paviršutiniškai.

Studentai gauna pašalpas iš BALFo. Šios pašalpos teužtenka valgyklose pietums pavalgyti. Tai nė kiek neperdėta, nes visi, kam teko nors trumpai pagyventi privačiai, puikiausiai tai žino. O kur dar kambarys, mokslo priemonės, mokestis už mokslą ir daugybė smulkmenų, pradedant popierium ir baigiant tramvajaus bilietais. Miestas nėra stovykla. Stovykloj viskas lengviau nutveriama, gi mieste studentas privalo gyventi iš tos normos, kurią jis atsiveža iš stovyklos, arba, dar blogiau, iš vokiškų maisto kortelių. Bet niekada studentas gerai negyveno, ir todėl šiuo tarpu nėra reikalo galvoti apie luksusą, nors kartais ir būtiniems reikalams trūksta keletos markių. Studentas nori nenori privalo gintis nuo nedateklių įvairiais būdais. Ir tai atima laiko. Todėl studijos negali būti sėkmingos, nes tos pašalpos, kurios gaunamos, tik gundo studentą studijuoti, jos yra akstinas, be kurių gal studentas visai nedrįstų pradėti studijų, bet jos toli gražu, nepakankamos.

Bet vis dėlto, net ir tokiose sąlygose, net ir tada, kada studentas gyvena netikrumu, kada prieš akis nėra perspektyvų, kada jį graužia tokia pat nostalgija, kaip ir kiekvieną tautietį, gaudantį kiekvieną žinią apie tėvynę, emigraciją ar politinius Europos posūkius, studentas dirba. Vytauto Didžiojo universitete iš keliolikos tūkstančių įsimatrikuliavusių studentų baigė tik keliolika šimtų. Gi Vokietijoj, nežiūrint, kad ne vienam ir su kalba yra sunku, nes daugelyj gimnazijų paskutiniais metais buvo dėstoma prancūzų kalba, vėliau rusų ir tik paskutiniais metais vokiečių, baigusių procentas yra nemažas. Pirmuoju pavyzdžiu stovi Hannoveris, kur iš 45 studentų baigė 17 ir dar yra bebaigiančių. Karlsruhes T. H. baigė nemaža studentų ir šiuo metu ten yra 11 diplomantų, Tübingenas išleido keletą daktarų, Münchenas inžinierių ir t. t. Visa tai pažymėti noriu tam, kad tie, kurie remia studentus, matytų, jog nėra pinigai metami į balą, o tie, kurie žiūri skeptiškai, pamatytų kad nėra viskas taip blogai, kaip iš pirmo žvilgsnio atrodo.

Gyvenamasis momentas ne tik reikalauja iš studentų, bet ir ima. Kiek šiandie turime numaitintų ir ant tradicinės studentų ligos džiovos slenksčio bestovinčių studentų gal tik vienas Raudonasis Kryžius težino. Ir tai rodo, kad nežiūrint sąlygų, studentai supranta gyvenamąjį momentą ir ne vienas išsineš iš Vakarų Europos mokslo židinių diplomą ar mokslo laipsnį. Atsižvelgiant į tai, kokias sumas reikėdavo išmesti nepriklausomais mūsų gyvenimo metais, norint studentą išlaikyti užsienyje, galima drąsiai, bent šiuo atveju, pasakyti, kad nėra to blogo, kas neišeitų į gerą.

Nereikia užmiršti nė visuomeninės studentų veiklos vokiečių aukštosiose mokyklose. Ne kas kitas, o studentai sudarė sąlygas parodyti svetimtaučiams akademikams, vertas lietuvių liaudies menas ir ne kartą išdidūs vokiečiai turėjo pripažinti, kad ne viskas yra bloga, kas ne vokiška. O kur įvairūs asmeniniai santykiai su kitataučiais studentais, kurie po kai kurio laiko bus valdžios asmenys ir asmeninės pažintys padės, kaip jau ne kartą yra padėjusios. Kur įvairios tarptautinės studentų organizacijos, kaip tai „Unitas", Pabaltijo stud. sąjungos, ryšiai su „Pax Romana" ir t. t. Visai nesenai Heidelberge pasirodė užsieniečių studentų leidžiamas akademinis žurnalas „Scholar", kurio redakcijos kolektyve lietuviai. Tai vis pozityvūs veiksniai rodą, kad ne viskas yra taip bloga, kaip kam iš kelių blogų pavyzdžių gali atrodyti.

Bet šiuo metu dar didesni uždaviniai kraunami studentams. Visi pakėlę sparnus bėgti iš Europos. Iš akademinio jaunimo gi pageidaujama nesiveržti į emigraciją, o studijuoti. Akademinis jaunimas turi išlikti iki galo ištikimas savo siekiamam tikslui, nes jis mokosi ne tik sau, bet ir tautai, kurios mokslas ir pažanga yra svarbiausi ginklai.

Al. Baronas

Laiškai iš Paryžiaus (5)

Lapkričio nuotaika

Rudens dangus čia tirštas ir tamsus, čia — ima ir suspindi saulė. Kai žengi pirmą žingsnį į didžiąsias Paryžiaus kapines Père-Lachaise, saulė jau svyra. Ar Tu nori praleisti valandėlę seno miesto kapinėse? Vardai, metai — daug didelių vardų ir gyvenimų. Didelių gyvenimų . . .

Kapinės įkurtos 1430 metais ir anuo metu vadinosi Champ-l'Evêque. Prancūzijos karalius XIV-sis turėjo labai gerbiamą savo išpažinčių klausytoją Père de la Chaise. Jam mirus, jo vardu ir buvo pavadintos didžiosios Paryžiaus kapinės. Napoleono laikais buvo pavesta architektui Brogniart sutvarkyti kapines, kurios ir išlaikė iki pat šių dienų tą patį architektūrinį vaizdą.

Palengva eini didžiąja alėja. Kiek vardų, vardų: skulptorius Dantan, ano laiko gražuolė ir garsioji dainininkė Adelina Patti, François Arago, XIX amžiaus garsenybė. Čia pat Visconti, pastatęs Louvrą, ilsisi ties savo kūriniu. Atsisėdęs ir galvą parėmęs, tarytum žiūri į projektą, bene gal dar kas nors puošnaus atsirastų pridėti. Šalia jo visai kuklus Rossini kapas. Tik vienas vardas didelėmis raidėmis skelbia, kas čia buvo atgulęs didžiajam poilsiui. (1887 metais Florencijos miestas išprašė iš Paryžiaus paskutiniuosius palaikus, kur jie ir buvo pergabenti). Čia pat ir Alfred de Musset, kadaise sukūręs vienus jautriausių prancūzų poezijos posmų. Už kelių žingsnių Monument aux Morti, impozantiškas skulptūros kūrinys mirusiems. Prie savo kūrinio ilsisi ir pats skulptorius Bartholomė. Dar keli žingsniai ir Suecą inžinierius de Lesseps. Ir vardai, vardai: Cherubini, Grety, Cuvier, Kellerman . . . — poetai, skulptoriai, dailininkai, mokslininkai. O štai ir Molieras su La Fontainu. Abu guli šalimais, ir abiejų vardai didelėmis aukso raidėmis išrašyti. Kol surandi Alphonse Daudet kapą, tenka ilgai klaidžioti: prisiglaudęs prie didelių paminklų jis kukliai žvelgia iš marmuro. „Laiškai iš mano malūno" ties jo akimis. Ties Oscar Wilde būrys anglų fotografuojasi. Fantastiškas paminklas — siela skrieja ir veržiasi aukštyn. O štai ir „Carmen" kūrėjas Bizet po laurais ramiai ilsisi. Netoliese garsioji tragikė Sarah Bernhardt ir Honorė de Balzac — kuklius biustas žvelgia į besileidžiančią saulę. Jis čia mėgdavo dažnai lankytis ir „Père Goriote" šias nuotaikas išreiškė.

Ir vis vardai, vardai. Temsta jau. Iš didmiesčio atbėgąs ūžesys tirpsta kapų tyloje. Bandau susikaupti ir išgirsti bent vieną „Nokturno" akordą. Tas, kuris mokėjo iš instrumento išgauti pačias subtiliausias melodijas, ilsisi kukliai prisiglaudęs po nedideliu paminklu: skausmo perverta siela . . . Kuklios ir veik nublukusios raidės skelbia didelį vardą: Chopin . . . Jau šimtas metų, kaip jis čia ilsisi, o kapas kasdien vis naujomis gyvomis gėlėmis apkrautas . . .

— Mama, koks čia maršalas? — girdžiu klausiant vaiką.

— Ne, čia nę maršalas, čia tik jo muzikantas, — aiškina mama ir abu nueina. Daugybė čia tų garsių ir didžių maršalų su pačiu Ney, ateina žmonės, paskaito vardą ir nueina . . . Tiktai nemarus Chopin sustabdo praeinantį ir sukelia sielos virpesį, tiktai — Oscar Wilde, tik Balzac, tiktai didysis komikas ir tragiškas Molière, tik Rossini ar Daudet . . . Jų didybė nemirė, bet dar išaugo ir šiandien šviečia kaip tolimos ir nepasiekiamos saulės . . .

Ar prisimeni Vilnių?

Kažkodėl prisimeni ties Chopino kapu Čiurlionį, kalnelyje prisiglaudusį ir bežvelgiantį į Vilnių. Abu jie iškėlė subtiliausius sielos virpėsius ir abu atsistojo nemirtingųjų eilėje . . . Ir kaip nuostabiai abu jie panašūs!

— — — — — —

Ne vien Père Lachaise yra priglaudusi tokią daugybą vardų. Montmartre amžinam poilsiui yra atgulę Leo Delibes, Edmond ir Jules Concourtai, Alfred de Vigny, Stendhalis, Aleksandras Dumas, Ernest Renan, Henrich Heine, Jean Girandoux . . . Po didelių darbų susirinko visi netoliese ir, tarytum ramybės ir taikos šventę švenčia jie . . .

Mažose Batignolles kapinėse radai Paul Verlaine kapą, atsiskyrusį nuo visų milžinų.

Montparnassas — kitas Paryžiaus menininkų centras. Čia, kaip Montmartre, gyveno ir kūrė daugelis didelių vardų. Ir mirę jie pasiliko Montparnasse: Baudelaire, Mounet Sully, Bertrand, Le Verier, atradęs Neptūną, Charles Garnier, pastatęs gražiausią pasaulio operą (Paryžiaus). Čia pat ir César Franck ir Guy de Maupassant, užbaigę savo žemiškąją kelionę.

Labai mažose d'Auteuil kapinaitėse radai Gounod ir Gavarni.

Tu turi laiko ir palengva eini kapų alėjomis. Stebi, kaip prabėga žmonės ir krinta lapai — kaip ir tie dideli gyvenimai. Negyvos raidės akimirksniui, tarytum, atgyja ir prieš tave iškyla žmonės — tu girdi, tu skaitai, tu gyveni praeitim ir dabartim. Ne — jie nemirė, jie — mūsų gyvenimo grandinė . . .

— — — — —

„Aux grands hommes la Patrie reconnaissante" 1791 metais buvo pradėtas statyti Pantheonas, impozantiškas pastatas su 22 korintietiškom kolonom. Per ilgus šimtmečius geriausi dailininkai ir skulptoriai puošė architekto Soufflot kūrinį.

Kai patenki į rimtumu dvelkiantį Pantheoną, tu matai, kaip prancūzų rašytojai deda vainiką prie paminklinės lentos už tėvynę žuvusiems savo kolegoms — Vercors skaito ilgą eilę vardų. Tu klausai juos, paskui eini nuo vieno prie kito didelių paveikslų, skulptūrų ir, pagaliau, patenki į didžiulę kriptą — čia Napoleonas buvo numatęs amžino poilsio vietą didiesiems Prancūzijos žmonėms ir spėjo palaidoti apie 40 ano meto maršalų, kardinolų ir kt. Bet ne napoleoninės gadynės viešpačiai tave traukia, tu ieškai mažoje kriptoje draugiškai besiilsinčių Emile Zola ir Victor Hugo. Per mažutį langelį veržiasi truputis šviesos ir pluoštais krinta ant akmeninių sarkofagų. Juodos ir kuklios raidės išrikiuotos dideliais vardais. Ant Victor Hugo sarkofago, kažkoks gerbėjas kažkada uždėjęs „Vargdienių" tomelį, kuris vos vos prasiskleidęs. Per ilgą laiką dulkėmis apklotas . . .

Kiek toliau ilsisi Voltairas. Prie sarkofago ir jis pats asistojęs — garsus Hudon kūrinys. Ranką iškėlęs, kažką pirštu rodo, kitoje — knygą laiko. Priešais jį — Jean-Jaques Rousseau. Lyg mažas namelis — jo sarkofagas. Tik kuklios sienoje išmuštos raidės rodo, kas čia amžinam poilsiui yra prisiglaudęs. Sarkofago priešky durys kiek pravertos; per jas veržiasi žmogaus ranka su uždegtu fakelu. Taip! Ir dabar tebespindi didžiojo ženeviečio sukurtoji šviesa . . .

— — — — — — — —

Minių minios Champs-Élysées ir prie l' Arc de Triomphe: lapkričio 11-toji. Napoleonas savo garbei ir pergalei atžymėti pradėjo statyti milžinišką romėnų pavyzdžio l' Arc de Triomphe. Jo kurtoji taika suiro, ir jis pats garbės, gyvas būdamas nebeteko. Tik, daugiau kaip šimtmečiui praėjus, Triumfo Arka tampa tikra tautine šventove: 1920 metais lapkričio 11 dieną čia palaidojamas Nežinomasis Prancūzijos Kareivis, žuvęs Didžiajame Kare už Prancūzijos laimėjimą. Ties šiuo kapu pagerbiami ir karo didvyriai: maršalas Foch ir maršalas Joffre. Po vokiečių išvijimo iš Paryžiaus, generolas de Gaulle iškilmingai 1944 m. rugpiūčio 29 d. padėjo prancūzų tautos pergalės ir gyvybės ženklan vainiką ant Nežinomo Kareivio Kapo ir čia pat priėmė ištikimųjų dalinių paradą.

Šiandien minios švenčia lapkričio 11-tąją ir ilgisi taikos. Nežinomasis Prancūzijos Kareivis apkraunamas laurais ir vainikais, tą dieną ir didžiųjų prancūzų tautos vyrų kapai pasipuošia gėlėmis.

Bet minios . . . Ar jos tiki į taiką? Vienos renkasi prie „pergalės tėvo" Clemenceau paminklo ir stiprinasi jo idėjomis, kitos aplanko garsiųjų vyrų kapus ir jų nemariai dvasiai pagerbti atneša puokštes gėlių; kitos — gi paraduoja ir trimituodamos eina į Invalidų Rūmus, kur didžiuliame raudono Suomijos granito sarkofage guli didysis kariautojas Napoleonas ir netoli jo — bronzos karste maršalas Foch; dar kitos — netvarkingais būriais slenka pro l' Arc de Triomphe, nešdamosi dienos šūkius raudonuose plakatuose; jose kaupiasi pagieža, ir pyktis, nors jos ir garsiausiai rėkia apie taikos troškulį . . .

Kai apie vidurnaktį apmažėja milijoninio miesto triukšmas, tu pereini Place de la Concorde, skęstančią daugybėje šviesų, ir pasieki Champs Élysées. Kelios ilgos ilgos eilės žiburių bėga iki Etoilė, o tų žiburių galė, lyg paslaptingas kolosas, apšviesta l' Arc de Triomphe iškyla juodo dangaus fone. Valandėlę stebi ir matai lapkričio vėjuje plevėsuojant Prancūzijos trispalvę. Ar išlaikys toji trispalvė sunkius bandymus?

Tos niūrios ir pilnos pagiežos minios, tie daugybe garbingų ženklų dekoruoti karo invalidai ir veteranai, tie dideli vardai su dideliais ir garsiais gyvenimais . . .

— — — Lapkričio vėjas daužosi bulvaruos ir nešioja krintančius lapus.

Ž. U.

Iš mūsų rašytojų veiklos

Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugija dar šiais metais išleidžia pirmąjį literatūrinio žurnalo „Skaitymai" numerį. Žurnalą redaguoja Pulgis Andriušis. Leidinys bus įdomus tuo, kad jame savo kūrybos duos „senieji vilkai". pastaruoju metu nedalyvaują mūsų tremties periodinėje literatūroje. Petras Tarulis, pažįstamas iš apysakų rinkinio „Mėlynos kelnės", turi paruošęs spaudai naują apysakų knygą, ir viena jo apysaka bus atspausdinta „Skaitymuose". Antanas Rimydis žurnale dalyvauja su poema. Nespausdintoji Kazio Binkio pjesė „Generalinė repeticija" taip pat tilps pirmame „Skaitymų" numeryje. Estetinės krypties poetas Henrikas Radauskas duos eilėraščių iš savo spaudai paruoštos ir dar šiais metais išleidžiamos knygos. Su poezija dalyvauja ir Antanas Rūkas, kuris taip pat duoda straipsnį apie mirusį poetą ir dramaturgą Balį Sruogą. Be čia suminėtų, dalyvauja dar visa eilė žinomų autorių. Žurnalas turės 80 psl. ir išeis prieš Kalėdas.

Rašytojas Pulgis Andriušis, išleidęs tremtyje feljetonus „Ir vis dėlto juokimės", paruošė ir atidavė spaudai naują feljetonų iš tremties gyvenimo rinkinį, pavadintą „Siuntinėlis iš Amerikos". Rinkinyje duodama ir komedija iš bėgimo dienų — „Kombinatoriai". Knygos viršelį ir iliustracijas piešė pats autorius. Feljetonus leidžia „Sudavijos" leidykla. Tai pačiai leidyklai P. Andriušis įteikė ir apysakų rinkinį iš Lietuvos kaimo gyvenimo „Anoj pusėj ežero". Trečiąją P. Andriušio knygą jaunimui, pavadintą „Vabalų vestuvės", leidžia „Patrios" leidykla. Iliustravo dail. P. Osmolskis. Visos trys knygos išleidžiamos šiais metais.

Dail. P. Osmolskis ir rašyt. P. Jurkus paruošė mokyklinio amžiaus vaikams knygelę „Du draugai", kurioje piešiniais ir eiliuotu tekstu vaizduojamas dviejų paršelių gyvenimas. Ši spalvotų paveikslų knygelė jau atiduota spaudai.

„Spalvotoji karpyba" — tokiu pavadinimu dail. Br. Murinas paruošė vadovėlį ir kartu pavyzdinę mokytojams ir mokykliniam jaunimui knygą, kurioje su paaiškinimais duodama 30 karpybos pavyzdžių, nurodant kaip iš skirtingų spalvų popieriaus karpinėlių galima išdėstyti įvairius papuošimus, ornamentus, juosteles, įvairius daiktus ir net vaizdus. Vadovėlis paruoštas kruopščiai ir metodingai, tinka pradžios ir viduriniųjų mokyklų mokytojams ir mokiniams. Dail. Br. Murinas, be šio vadovėlio, Lietuvoje yra išleidęs „Piešimą lentoje", „Komponuojamąjį piešimą" ir „Piešimą iš vaiko aplinkos", be to, panašiomis temomis rašęs pedagoginėje spaudoje.

Glaudesnio ryšio su spauda.

Mūsų tremties spauda įvairiomis progomis gauna atitinkamų pageidavimų, nurodymų ar net pabarimų, kad ne visada pakankamai informuoja, kad netiksliai nušviečia vieną ar kitą tremties gyvenimo sritį, o kartais galinti net kiek suklaidinti savo skaitytojus. Kai kada net labai lengva širdimi metamas priekaištas: ką ten, girdi, supaisysi, ką kartais laikraščiai parašo.

Bendrasis visų mūsų rūpestingumas yra sveikintinas ir būtinas spaudos lygiui kelti, kuriam ribų nėra. Tačiau visų pirma reikia tai daryti konkrečiai, vengiant bendrų frazių, o svarbiausia — visuomenei bei įvairiems jai vadovaujantiems veiksniams jaučiant pareigą visomis turimomis priemonėmis spaudai padėti.

Pagrindinis dalykas — glaudus ryšys ir nuolatinis susižinojimas tarp tremties bendruomenės, jos vadovaujančių veiksnių ir laikraščių redakcijų. Pagal seną, nepakeičiamą dėsnį, ryšys turįs būti organizuojamas ir rūpestingai laikomas iš abiejų besirišančiųjų pusių. Laikraščių redakcijos tik tada galės tinkamai ir aktualiai informuoti visą tremtinių masę, kada tos masės pagrindiniai narveliai — stovyklos bei jose gyvenų bendradarbiai tiksliai ir rūpestingai informuos tremties spaudą, konkrečiai pasirinktuosius laikraščius. O tarpusavio ryšys ir skubi informacija — visais laikais ir visose srityse turėjo lemiamą vaidmenį. Nekalbant jau apie karo istorijos pavyzdžius, kada ryšio, tiesioginės informacijos ar paprasčiausio susižinojimo stoka būdavo priežastimi ištisų armijų ar net viso karo pralaimėjimo.

Reikėtų pagaliau nusikratyti tokiomis bendromis, subanalėjusiomis sąvokomis, kaip: tai spaudos, tai redaktorių reikalas. Tai jie tą ir tą privalą padaryti, tai jie tą ar tą padarys ar nepadarys. Arba: jie turėtų taip ir taip daryti, rašyti, redaguoti. Žinoma, tie jie privalo, jie ir daro, ką gali ir kaip išmano. Tačiau, visa suėmus draugėn, laikraščiai ir redakcijos konkrečios naudos duos tiek, kiek visi atsakingi, bendruomenės įpareigoti vadovai, pareigūnai bei kultūros ir visuomenės veikėjai prie to darbo nuoširdžiai prisidės ir jam talkininkaus. Niekas neįrodys, kad talkininkauti nereikia, kad tai esąs spaudos redaktorių dalykas.

Mūsų tremties spauda, ačiū Dievui, jau yra pasiekusi tokio lygio, kad į jos svarbumą ir atsakingumą, anaiptol, negalima numoti ranka. Tai nevien leidėjų ar redaktorių reikalas. Tai mūsų visų kultūrinio darbo, tautinės kovos ir opiausių kasdieninių tremties reikalų gynimo reikalas. Jis bus konkretus, efektingas ir ne be rezultatų, jeigu visi, kam tai yra ar bus pavesta, rūpestingai atliks savo pareigą.

Kada kada, bet šiandien, kai pasaulyje visur neramu, kai tremtinių gyvenimas pilnas visokių kėslų, visokio plauko įsibrovusių galvalų užmačių, o kai kada pasirodo nesugebančių organizuoti ar administruoti ir pačių mūsiškių, — judrus ir konkretus stovyklų bendruomenių ryšys su spauda turi būti mūsų dienos šūkis ir kuo skubiau įgyvendintina būtinybė.

Taigi, konkrečiai:

1. Stovyklų ir didesnių ar mažesnių kolonijų vadovaujantieji organai turi jausti atsakingumą už skubią, tikslią ir pirmaeilės svarbos informaciją spaudai.

2. Laikraščių bendradarbiai stovyklose už spaudai pateikiamus faktus yra atsakingi prieš savo bendruomenę ir prieš jos pastatytą vadovybę.

3. Didesni ar mažesni vadovaujantys veiksniai, savaime aišku, jaučia pareigą informuoti ir formuoti visą tremties spaudą. Tiktai visada reikėtų tai daryti dar daugiau organizuotai, kiek tiktai įmanoma, planingai, iš anksto apgalvojus.

Iki šiol kartais atsitikdavo, kad darbais apkrautų negausių redakcijų kolektyvų nariai, dideliu vargu suvažiavę į vieną kitą sušauktą informacinį susirinkimą, turėdavo skirstytis nieko konkretaus nepatyrę, vienam ar kitam veiksniui net nepasirodžius, arba aiškinantis nepasirengimu bei neturėjimu įgaliojimų.

Yra suprantami visur ir visiems šiandien pasitaikantys sunkumai bei nenormalumai. Tad ir šiuo nenorima kam nors tuščiai prikaišioti, o tiktai visai nuoširdžiai pageidaujama, kad visi padarytume tai, kas yra įmanoma.

Stovyklų vadovybės, be abejo, gali pasiųsti trumpus pranešimus redakcijoms, kad jų reporteriai ar bendradarbiai visų svarbesnių kultūrinių, visuomeninių bei sunkesnių kieno nors spaudimų progomis atvyktų į stovyklas, kad čia vietoje pamatytų, pasiinformuotų ir asmeniškai patirtų tremtinių darbą, vargą ir nuotaikas bei didžiuosius rūpesčius. Reikia manyti, kad redakcijos, jeigu tiktai galės, neatsisakys pasiųsti savo žmones.

Tad bent šiomis didžiomis negando ir įtemptos kovos dienomis suburkime visas pajėgas glaudžiam tarpusavio ryšiui organizuoti. O tuo atveju spaudos žmonės jaus dar didesnį atsakingumą ir pareigą savo plunksnos ginklus nukreipti svarbiausia ir pavojingiausia linkme, visų tremtinių ir mūsų kovojančios tėvynės labui.

Alg. Gdr.

Iš Hamburgo Hansos Univ. gyvenimo

Hamburg. — Šiuo metu Hamburgo Hansos universitete studijuoja 53 lietuviai studentai. Gyvenama beveik miesto centre esančios stovyklos mediniuose barakuose, po 5—6 žmones kambaryje. Maistas gana silpnas, o ateityje žada dar pablogėti, nes būsią duodamos tik vokiškos kortelės, todėl teks dar labiau pamilti jau ir iki šiol taip gerai pažįstamą silkutę. Vienintelis išganymas — tai BALFo per LRK gaunama piniginė pašalpa — stipendijos. Kadangi universitetan buvo priimti daugiausia tik žemesniųjų kursų studentai, todėl iki šiol dar niekas universiteto nebaigė, bet šiais metais baigiamuosius egzaminus laiko vienas, o ateinančių metų pradžioje laikys net 9 stud. medikai. Daugelis studentų, ypač tie, kurie nesitiki Vokietijoje studijų baigti, susirūpinę emigracija. 9 kolegas — jau palydėjom į Kanadą, o 10-tą į Australiją.

Visi studentai priklauso prie įsteigtos „International Students Association", sutrumpintai vad. ISA. Ši organizacija apima visų tautybių DP studentus. Jos tikslas yra nuoširdus visų tautybių DP studentų bendradarbiavimas, ypač kultūrinėje srityje, tinkamas DP studentų reprezentavimas ir jų reikalų gynimas vokiškose ir britų įstaigose. Ši organizacija yra britų karinės valdžios ir IRO pripažinta ir jai duota pilna veikimo laisvė

Lapkričio mėn. 22 d. šios organizacijos valdybos pastangomis suruoštas bendras visų tautybių Initium Semestri. Kiekviena tautybė prisidėjo prie programos išpildymo. Bene gražiausiai pasirodė lietuvaitės su tautiniais šokiais. Be to, Jonė Kviecinskaitė, kuri šiais metais gana sėkmingai baigė gimnastikos ir šokių mokyklą Hamburge ir iš apylinkėje suruoštų pasirodymų yra žinoma kaip daug žadanti šokėja, pašoko porą dalykėlių. Bendrai Initiumas praėjo puikioje nuotaikoje, ir tiek buvę anglai, tiek vokiečių studentų atstovai, tiek ir kiti svečiai išsinešė kuo puikiausius įspūdžius.

K. N.

Ekrano margumynai

Literatūriniai kūriniai filmoj. Ispanijoje Cifesa-Produktion iš naujo filmuoja Cervanteso „Don Kichotą". Režisierius — Raffael Gil. * Vokiečių Film-Aufbau - Gesellschaft Göttingene ruošiasi Goethės 200 metų gimimo sukakties proga (1949 m. rugpiūčio 28 d.) išleisti naujai filmai paruoštą „Faustą" * Hollywoode statomas Emile Zola veikalas „Nana". * Sigrid Undset romanas „Kristina" (išverstas ir į lietuvių kalbą) filmuojamas taip pat Hollywoode. Dialogus paruošė pati autorė, kuri prižiūri ir filmavimo darbą. * Anglijoje rež. Orson Welles suka „Cyrano de Beržerako nuotykius", pagal to paties vardo Rostando romaną. Pagrindinį vaidmenį turi pats režisierius.

Tremtinių likimas, po garsaus šveicarų filmo „Paskutinis šansas", pradedamas vaizduoti ir kitose filmose. Hollywood-Produktion šių metų pabaigoje išleidžia „Pabėgėlius" su Dolorès del Rio vyriausiame vaidmenyje. Ši filma pastatyta Meksikoje rež. John Ford vadovybėje. Ištremtųjų vaikų likimas vaizduojamas šveicariškoje, bendradarbiaujant su Metro-Goldvyn-Mayer, filmoje, kurio daugelis nuotraukų buvo daryta tremtinių stovyklose Vokietijoje.

Kas nauja vokiečių filmų pasaulyje. Vokiečių filmų produkcija po karo diena iš dienos gausėja. Štai ir vėl keletas naujų filmų bendrovių gavo licenzijas veikti: Progress-Film Münchene, Pan-Film Schleswige, Una-Filmproduktion Berlyne ir Kammerspiel - Film - Gesellschaft Hamburge. Seniau įsisteigusios filmų bendrovės suka visą eilę naujų filmų, iš kurių pažymėtini: „Geresnis gyvenimas" Gustav Froehlich režisūroje, „Žmonės Dievo rankose", „Tolimas kelias", „Chemija ir meilė", „Gražioji Elena", „Obuolys nukrito" ir kt. Prancūzų zonoje neseniai gavusi licenziją veikti C. C. C. bendrovė suka pirmąją savo filmą „Širdies karalius", kurios autorius ir režisierius yra Helmut Weiss. (Ž.)

100-sis „Nedilia" numeris

Tuo pat metu, kai išėjo iš spaudos šimtasis „Tėviškės Garso" numeris, Aschaffenburge pasirodė šimtasis ukrainiečių demokratinio savaitraščio „Nedilia" (Savaitė) numeris. Mat, abu laikraščiai „gimė po vienu stogu" Schweinfurte. Vėliau ukrainiečių stovyklai keliantis į Aschaffenburgą, drauge persikėlė ir „Nedilia", kuri, nugalėjusi daugelį techninių kliūčių (popierio stoka, šriftų trūkumas ir pan.), be pertraukos tęsia savo darbą; vis tobulėdama ir įvairindama savo turinį, ji virto rimtu europinio tipo ir turinio savaitraščiu.

Be plačios politinės informacijos, „Nedilia" daug vietos pašvenčia savo tautiečių tremtinių reikalams, be to, daug vietos skiria diskusijoms apie Nepriklausomos Ukrainos atgaivinimą ir apie jos būsimus santykius su artimesniais ir tolimesniais kaimynais, kurių tarpe palankiai minima ir vertinama ir Lietuva.

Savo žodyje šimtajam numeriui paminėti „Nedilia" redakcija pasakė: ... „rūpinamės rodyti savo tautiečiams tikrąjį kelią, kuris veda prie realizavimo didžiausios ukrainiečių tautos svajonės (nepriklausomybės) ir tikime, kad mūsų darbai ir kovos artina mus prie šio taip ilgai laukiamo momento".

Sveikindami šimtąjį „Nedilios" numerį, reiškiame tvirtą į tikėjimą į Valstybinį Ukrainos atgimimą ir karštai linkime ukrainiečių tautai toje kovoje ištverti ir ją laimėti.

SERGEJ GORNY

BARAKAS Nr. 17

Jis tylutėliai*) išmetė meškerę ir mostelėjo šalia stovintiems berniokams, kad jie netriukšmautų; jis bijojo išgąsdinti žuvis. Nendrės lėtai bangavo. Vanduo prie jų sidabriniai blizgėjo, nežymiai tamsėdamas krantuose. Buvo linksma skėtotis kojomis drėgnoje vėsumoje. Laikas nuo laiko iš nendrių išnirdavo laukinės antys ir ištiestais kaklais, lyg persekiojamos, staigiai praskrisdavo upės paviršium. Buvo dar ankstyvas rytmetis. Kvepėjo vėsia šviežuma. Saulę dengė lygus, lyg perlais žibantis debesų šydas. Net negalėtumei įspėti, kur ji tuo metu stovėjo. Toli, horizonte, bolavo, lyg su liniuote išbrėžtas, tamsiai smaragdinis miško ruožas.

Jis sėdėjo barake prie plataus, neobliuoto medžio stalo ir, užmerkęs akis, mintyse išgyveno tą senai praėjusį vaikystės rytą. Tada jis vėl pritraukė prie savęs žemėlapį su mėlynomis upių gyslomis ir plačia Volgos arterija, kuri viduryje palinko ir įtekėjo į taip pat mėlyną, maišo pavidalo, tik ne taip vaiskiai nudažytą baseiną. Jis sumaišė dažus apdūžusioj lėkštelėj ir, sukandęs lūpas, toliau tęsė savo darbą.

Taip jis gyveno. Barakai buvo žemi. Kiekvienam kambary stovėjo vienuolika-dvylika lovų. Prie galvų ir kojų glaudės skrynios ar dėžutės su pabėgėlių turtu, susirinkusiu ilgais klajonių metais. Tie žmonės buvo atžymimi nedraugiškai, beveik įžeidžiamai trumpu vardu — DP (Di Pi). Iš stovyklos raštininko jis sužinojo, ką tai reiškia, net rūpestingai užsirašė keistus žodžius: „Displaced Persons" ir galvojo: „Taigi, mes dabar visi personos, ir Griška, Dunia, ir aš." Ir purtė galvą. Stovyklą dažnai lankydavo visokios komisijos; jose visuomet dalyvaudavo storas, dusulingas vertėjas, emigrantas, kuris statydavo jiems klausimus ir jų nenoriai, sukąstais dantimis suniurnėtus atsakymus apsukriai išversdavo anglams. Šie centriniam barake nusivilkdavo savo trumpus, elegantiškus apsiaustus, atsisėsdavo prie stalo ir, nepakeldami galvos, rašydavo visokias nesuprantamybes ant didelių, suliniuotų lapų. Pradžioje Di-Pi nepasitikėjo vertėju, žiūrėjo į jį su įtarimu, bet jis kalbėjosi su jais draugiškai ir lėtai, palenkęs į priekį savo didelę žilą galvą ir vis įterpdavo į savo klausimus tokius sakinius, kaip: „Nebijokit gi!" — „O kur tėvai?" — „Žuvo? Aha!" Ir šimtąjį kartą jis išvertė pranešimą, kaip priešas ugnimi nusiaubė kaimą, nes kelios kareivių našlės buvo paslėpę parašiutininką. Ugnis greitai plito ir godžiais nasrais rijo sausus rąstus. Kartais tarp ugnies liežuvių atsidarydavo tamsi duobė: ji rodė, kad ugnis sustojo prie sandėlio ar pastogės ir dar neišsiveržė laukan, ir tada rodėsi, lyg ugnies ryklė plačiai išsižioja, ir tamsioji gilumа pavirsta bedugne. Ir toje bedugnėje paskendo visas kaimas su tėveliu ir mama. Bet juos, jaunuolius, jau anksčiau išvežė ir paėmė darban. Fabrike jie turėjo replėmis nutverti raudonai žėrinčius geležies luitus ir įstumti juos tarp dusliai besisukančių volų.

Ir dabar jie čia. Septynioliktas barakas, penkiolikta stovykla, Di Pi. Paselis, numeris . . . Ir vertėjas pasižymėjo be galo ilgą numerį, išspausdintą su raidėmis ant mažo, kieto popieriaus gabalėlio. Anglai ilgai nesikalbėjo, bet žmonės, paskatinti savo tautiečio draugiškų klausimų, išsivadavo iš sustingimo ir kalbėjo apie savo kaimą, savo žmones, apie karą. Bet jie būdavo atleidžiami galvos linktelėjimu, ir, nepatenkinti, droviai pranykdavo už barako durų. O ten jau stovėjo ilga laukiančiųjų eilė.

Komisijos nariai išvažiavo savo mažais, šokinėjančiais automobiliais, ir barakuose vėl įsiviešpatavo tyla. Gyvenimo ratas sukosi toliau. Virtuvėj dideliuose katiluose virė sriuba, kurią garuojančiais kibirais išnešiodavo į pavienius barakus. Paskum sutemo, lauke sutviskėjo žibintai, kažkur prie tvoros kažkas grojo akordeonu, ir akimirką galėjai pagalvoti: Na, ar aš ne namuos, savo Vyselki kaime?

Septynios valandos vakaro. Ateina banda. Susimąsčiusiai skamba varpeliai. Prie vartų karvė stabteli, apsižvalgo, lyg norėtų paklausti draugę: Ar čia mano tvora? Mano tvartas? Ir po to, turbūt, gavusi teigiamą atsakymą, ji žengia pro vartus, lėtai purtydama galvą. Ant mažos kalvelės basi vaikinai marškonėm kelnėm žaidžia „miestus". Kuokelės švilpdamos skrenda oru ir išmuša iš lauko trumpas trinkas. Girdisi malkų pauškėjimas, ir kiekvieną aukštyn išsviestą drūtgalį palydi garsus džiūgavimo šauksmas. Štai eina merginos. Į jų kasas įpinti margi kaspinai. Ir aukšti balsai, truputį virpėdami, dainuoja vis tą pačią graudžią melodiją. Kumeliukas atsiliko nuo motinos ir, keldamas dulkes, vejasi ją juokingais šuoliais. Kumelė apsižvalgė, įsitikino, kad jos vaikas nedingęs ir mojuoja prie snukio pririštu avižų maišu. Ir, staiga, kažkur netoliese suaidi šventiškas maurojantis akordeono bosas. Kur tai? Vyselki kaime ar septynioliktam barake?

Jis vėl atmerkia akis ir paruošia žalią spalvą Uralui, spygliuočių miškams. Kokių ten yra milžiniškų, dangų remiančių eglių! Kokių dailių pušų! Kokių olų ir prarajų! Kokių pakopomis kylančių kalvų, apžėlusių tokiu tankių mišku, jog iš tolo atrodo, lyg ten visai nepraeisi. Nuošalėj, miško pakrašty, visai nelauktai sulinguoja pora jaunų beržėlių. Matyt, pašėlęs vėjo gūsis vienąsyk čion atpūtė sėklas, ir dabar jie išaugo, taip mergaitiškai liekni ir švelnūs, ir droviai žiūri į spygliuočius milžinus, kurie iš savo erdvių aukštumos rūsčiai stebi pusnuogius įsibrovėlius.

Dabar jis turi sudrėkinti teptuką ir paruošti geltonąją spalvą. Didelė žemėlapio dalis žemiau Uralo, sausi tyrlaukiai dažomi ta spalva Štai . . . čia, aukštai, aukštai, kaip mažytis, vos matomas taškas, nejudėdamas kybo tyrų erelis. Ilgai bežiūrint į jį, atrodo, kad jis visai pradingsta, susilieja su balkšvai mėlynu dangumi; akys paskausta nuo įtempimo, ir juodos musės šokinėja prieš žvilgsnį nurieda nuo dangaus ir vėl iškyla. Kas per taškeliai ten tolumoje? Ak, tai panašios į grybus kirgizų jurtos; bet, priėjus arčiau, jos atrodo visai jaukiai. Ir vos įmatomas dūmų debesėlis kabo virš jų. Ir prie įėjimo guli kupranugaris, sukryžiavęs kojas, matyt mintyse paskendęs, ir kažką gromuliuoja. (Ką gi? Ar iš viso yra kas gromuliuoti?) Geraširdiška, minkšta apatinioji lūpa, nukarus ir pasipuošus retais, kietais plaukeliais. Jurtos anga užtiesta margai išaustu kilimu su ilgais kutais. Ir iš tolo girdisi surnos garsai. A-a-a! monotoniškas skambesys susilieja su monotonišku balzganu dangumi, monotoniškais pilkai gelsvais tyrais.

Ir, iš įtempimo kasdamas lūpą, jis su teptuku keliauja per plačiąją Chivos ir Bucharos plokštumą. Taip, iš tikrųjų, surnos skambesys, kilimai, kupranugariai — bet jie taip pat jam kažkaip artimi, ne tokie svetimi ir paslaptingi, kaip tai, ką užvakar pasakojo seržantas, su kvekeriais atvykęs į stovyklą ir atsivežęs kiaušinių bei pieno miltelių. Kas gi kur matė pieną miltelių pavidale? Tai tik įžeidimas visų juodmargių, šėmių, žalmargių, visos tos margos galvijų draugijos, tokios margos, kaip čia žemėlapy kontinentai, jūros, įlankos ir iškyšuliai. Ir seržantas dar pasakojo, kad visus Di - Pi norima toli išvežti — į Meksiką, Braziliją, Venezuelą . . . Mielas Dieve! Vardus vos galima ištarti. Ir kaip ten atrodo? Kaip knygose, kurias kadaise imdavo iš mokyklos knyginėlio? Lijanos, tropikų miškai ir nejudantieji kaimanai žydinčia žaluma apžėlusiam vandeny? Galbūt ten jūrų katės šokinėja nuo šakos ant šakos? Ir margos papūgos spygauja savo pamišėliškais gerkliniais balsais? O Dieve . .

Lyg šiurpulio apimtas, jis truktelėjo pečiais, sumaišė baltą spalvą su žalia ir leidosi su teptuku per Dniepro kraštą. Krymo melonų laukus, Gogolio ir Čechovo apdainuotus Poltavos vyšnių sodus. Ir čia, virš anglies kasyklų duobių, švytuoja velenai, pilkos dulkės sukasi virš tyrų, baltu moliu išdrėbtos trobelės paskęsta obuolių soduose. Berniokai ir mergaitės plepėdami stoviniuoja prie pinučių tvoros. Ir kažkur, visai netoli, vėl sumauroja akordeono bosai, ir išbanguoja grynas, truputį spiegiąs mergaitės balsas.

Ir taip sunku nuspėti, iš kur tas balsas ateina — iš tėviškės sodų, ar iš svetimos septynioliktos stovyklos? Čia rauda siela, ir ten . . . ir ten ji rauda . . . Ji rauda . . .

Ir ašaros taip aptemdo jo žvilgsnį, kad jis nebemato spalvų — nei žalumos vėsiems miškams, nei gelsvumos vėjo supustytiems smėlio kalnams, nei melsvumos, lyg debesų avinėliams išpūstoms upių bangoms, vandens arterijoms ir galingajai gyslai, kuri rita savo sroves į plačiąją Kaspijos jūrą.

Vertė A. L.

*) Autorius — žinomas rusų rašytojas, nuo 1920 m. emigrantas, savo naujausioje knygoje vaizduoja ir šio karo benamius.

LTB VK ir spaudos atstovų pasitarimas

Lakričio 29 d Fellbache, buvo sukviestas LTB VK atstovų ir amerikiečių zonos lietuviškų laikraščių redaktorių pasitarimas, kuriame LTB VK atstovai suteikė informacijų aktualiais klausimais ir perdavė VK pageidavimus spaudai.

* Buvo konstatuota, kad dabar amerikiečių zonoj vykdomas skryningas siekia politinių tikslų ir turi represinį pobūdį. Juo dar kartą sukelta depresija tremtinių tarpe.

* Informuojant apie gyvenančius užjūriuose lietuvius, pageidauta siekti geresnio abipusio susipažinimo ir susipratimo, turint galvoj, kad dėl įvairių sąlygų mes esame susidarę skirtingų pažiūrų, kurios kai kada trukdo viniems kitus gerai suprasti.

* Emigracijos reikalu konstatuota, kad IRO administracijos vedama politika, kuria norima DP problemą baigti tik per trejus metus, nėra patenkinama, o vien darbo jėgos atrinkimas yra griežtai priešingas tremtinių bendruomenės interesams. Iškeltas reikalas patiems vadovaujantiems veiksniams imtis radikalaus emigracijos problemos sprendimo. LTB VK atstovai painformavo, kad Quoddy kaimo klausimas dar nesąs užmestas. Tuo reikalu kun. dr. Končius dar kartą lankęsis Baltuosiuose Rūmuose. Esama kai kurių vilčių. Pranešta, kad vadovaujančių veiksnių nusistatyta visais būdais skatinti ir palaikyti išvykimą iš Vokietijos ir Europos į užjūrius, ypač į JAV, Kanadą ir Angliją. Tremtiniai turėtų nepasiduoti panikai ir neemigruoti beatodairiškai, nors, kita vertus, nėra reikalo delsti su emigracija.

* VK atstovai pranešė džiuginantį faktą, kad visos JAV lietuvių srovės išskyrus, žinoma, komunistus, susikonsolidavo Lietuvos išlaisvinimo akcijai, susitelkdamos Amerikos Lietuvių Taryboje (ALT).

* Išvykstančių į įsikurdinimo kraštus tremtinių orientacijai, ryšių ir kitiems reikalams LTB VK ruošiąs „Emigrantų Vadovą".

* LTB VK nesąs laikinas (laikinas buvęs tik VK prezidiumas), tačiau apspręsti virsuotinio LTB suvažiavimo prezidiumo pastabą dėl rinkimų teisėtumo būsią perduota naujam visuotinam LTB atstovų suvažiavimui, kurin savivaldybių rinkimų ir atstovavimo pavyzdžiu būsią šaukiami tie patys atstovai (jų mandatas galiojąs tris metus). Šis suvažiavimas būsiąs šaukiamas apie sausio mėnesį, kai bus paruošti LTB statuto pakeitimai.

A. Žs

202 studentai tremtyje isigijo doktoratus

TREČIASIS LIETUVIŲ STUDENTŲ SUVAŽIAVIMAS VOKIETIJOJ

Augsburg. — Lapkričio 21—22 d. d. Augsburg-Hochfeld lietuvių stovykloje įvyko trečiasis Vakarų Europos universitetuose studijuojančių lietuvių studentų metinis suvažiavimas. Dalyvavo 85 studentijos atstovai iš visų trijų Vokietijos zonų, profesūros, BALFo, LRK, vadovaujančių ir vykdomųjų lietuvių tremtinių bendruomenės veiksnių įgaliotiniai bei spaudos atstovai.

Atidarydamas suvažiavimą, Stud. Atstovybės pirm. P. Jurkštas palinkėjo atstovams sėkmingos darbo nuotaikos. Išrinkus darbo prezidiumą, mandatų bei rezoliucijų komisijas, suvažiavimas vieningai priėmė patiektą turiningą darbo tvarką, kurioje, be Centrinės atstovybės organų rinkimų ir sąjungos statuto pakeitimo, buvo užsibrėžta pravesti paskaitų ir referatų ciklą. Čia buvo iškelti ir nagrinėti aktualiausi tremties studentijos reikalai, kaip mokslo pažangumo, šalpos, santykių su Pabaltijo ir slavų tautų studentija ir emigracijos klausimai bei kultūros ir spaudos reikalai.

Centrinės studentų atstovybės pranešimu, šiuo metu Vakarų Vokietijos universitetuose studijuoja 1847 liet. studentai, iš jų 70% sudaro vyrai. Iš šio skaičiaus jau 202 yra įsigiję įvairių mokslo šakų daktaro laipsnius, didelis nuošimtis jau yra studijas baigią ir laiko baigiamuosius egzaminus. Pažymint atskirus universitetus, didžiausią baigiamųjų skaičių turi pasiekęs Hannoveris. Iš 45 lietuvių studentų šį universitetą jau baigė 17, ir 9 iš jų įsigijo daktaro laipsnius. Materialiniu atžvilgiu blogiausioje būklėje randasi Hamburgo ir Bonnos universitetų liet. studentai. Dėl nuolatinio maisto trūkumo pastebėtas didelis susirgimų, ypač džiova, nuošimtis. Centr. stud. atst. statistikos duomenimis konstatuota ryškus studentijos mažėjimas. Priežastys — nepaprastai sunkios maitinimosi ir kt. materialinės sąlygos bei emigracija.

Po pranešimų suvažiavimą sveikino: Prof. S-gų vardu prof. gen. Dirmantas, LR Kryžiaus — prof Ivinskis, VLIKo — dr. Jasaitis, BALFo — adv. Minkūnas, H. Kačinskas — lietuvių rašytojų ir Teatro vardu ir kt. Raštų suvažiavimui atsiuntė sveikinimus: latvių, estų ir ukrainiečių studentų centrinės atstovybės Vokietijoje, lietuvių studentų atstovybė Italijoje, Lietuvių Savišalpos Draugija Paryžiuj, Pabaltijo universiteto rektorius prof. dr. Manelis, prof. Mykolas Biržiška. Be to, suvažiavimą sveikino: „Ateities" centro valdyba, AJS „Šviesa" centro valdyba, AJS „Varpas" centro valdyba ir spaudos darbuotojai. Po sveikinimų suvažiavimas, gyvai išdiskutavęs, dalinai prapiętęs ir papildęs kai kuriuos punktus, priemė iki šiol veikusį lietuvių studentų sąjungos tremtyje statuto projektą.

Iš prof. Ivinskio pranešimo „Studentų šalpa", paaiškėjo, kad iki šiol studentų šalpos reikalams yra išleista 7.580 000 RM., kas sudaro 25% visų tremtinių šalpos išlaidų. Ateity studentų šelpimą numatoma organizuoti per Amerikos lietuvių visuomenės šeimas maisto produktais. Kadangi šelpimo sąlygos kaskart blogėja, tai ateity numatoma padaryti griežtą studentų atranką ir šelpti tik darbščius ir pažangiuosius studentus, nežiūrint realiuosius ar nerealiuosius mokslus jie studijuoja. Bendrai stipendijų skirstyme numatoma duoti daugiau teisių vietinėms studentų valdyboms. Dr. Jasaitis savo paskaitoje „Emigracijos perspektyvos", pažymėjo, kad studentija mažiausiai iš visos tremtinių masės susidomėjusi emigracija ir palinkėjo studentijai šį pasiryžimą išlaikyti ir toliau. Valtiekūnas, faktais peržvelgęs paskutiniojo meto politinių įvykių plėtotę ir jų įtaką mūsų laisvės kovai, ypatingai išryškino dabartinio tremties studento reikšmę ir jo vaidmenį Lietuvos atstatymo darbe. „Šių dienų studentija yra kaip karys pozicijose, iš kurių jis turi pasitraukti tik paskutinis" Vykdomosios Tarybos atstovas p. Navickas savo trumpame pranešime nušvietė mūsų tremties vyriausios vadovybės pažiūras ir pageidavimus studentijai ir išklausė jos norus.

Referatus spaitė: adv. Minkūnas, tema „Studijų tęsimas emigracijos atveju", stud. P. Jurkštas — „Baltų studentų unija", stud. Pitkunigis — „Studentas ir visuomenė".

Paskaitos ir referatai suvažiavimo buvo išklausyti su dideliu susidomėjimu ir sukėlė gyvas diskusijas.

Į Centro Atstovybę su būstine Tübingene išrinkti. Jurkštas, Remencovas, Jasaitis, Gediminskas, Laurinaitis, Bortkevičiūtė ir Gabriūnaitė. Į revizijos komisiją: Cirpulis, Bužinskas ir Ivašauskas. Į garbės teismą: Kedys, Plaušinaitis ir Mildažis.

Suvažiavimas priėmė eilę rezoliucijų, kuriose nutarta pasveikinti Lietuvos pasiuntinius ir įgaliotus ministerius, Amerikos lietuvių visuomenę, BALFo vadovybę ir mūsų tremties bendruomenės vadovaujančius veiksnius.

Lyginant šį suvažiavimą su praėjusiais, tenka pažymėti didelę studentijos pažangą, tiek organizaciniu, tiek kultūriniu bei solidarumo atžvilgiu. Paskutiniųjų metų būvyje mūsų studentijoje pasireiškusios įvairios pasaulėžiūrinės bei ideologinės srovės įnešė daug judrumo į visą akademinį gyvenimą, jį dvasiniai praturtindama. „... Būdamas jūsų tarpe ir matydamas jūsų ryžtą ir organizacinį veiklumą, aš galiu ramia širdimi ir su šviesiomis viltimis žiūrėti į ateities Lietuvos atkūrimą..." pabrėžė savo atsiveikinimo žodyje vienas mūsų senosios kartos kovotojas, suvažiavimo garbės svečias.

Suvažiavimą uždarant, sugiedotas Tautos Himnas.

J. Sūdavas

Verbuoja į Šveicariją ir Turkiją

Freiburg. — Vietos YMCA paskelbė, kad Šveicarijos vyriausybė sutinka priimti mokines nuo 20 — 32 metų ir diplomuotas slaugytojas nuo 23 — 35 metų į ligonines kūdikiams ir vaikams globoti ir 50 mokinių, 10 mokinių slaugytojų ir 3 dipl. slaugytojas; į psichiatrines ligonines 110 mokinių, tame skaičiuje gali būti ir dipl. slaugytojos. Pirmenybė teikiama pabaltietėms moterims, mokančioms vokiečių kalbą.

Freiburg. — DP Administracinis Centras papildomai pranešė, kad į Turkiją galės išvykti tik anksčiau užsiregistravę DP, greičiausia tik turį Turkijos pilietybę. Apskritai iš prancūzų zonos emigracijos beveik nėra, išskyrus, palyginant, nežymų asmenų skaičių į Prancūziją ir į Braziliją, kur tarp kitų išvyko keliolika pabaltiečių. Atrodo, kad kai kas sąmoningai trukdo DP emigraciją, o kuriais sumetimais kol kas neaišku..

Krepšinio menininkai New Jorke

SPINDULIAI IR ŠEŠĖLIAI PROFESIONALŲ RUNGTYNĖSE

New York, 1947. XI. 27.

Pačios iškiliausios JAV profesionalų krepšinio komandos buriasi į taip vadinamą Basketball Association of America. Ši lyga lūžta į Eastern Division ir Western Division. Rytinėj divizijoj šį sezoną dalyvauja Philadelphia Warriors, New York Knickerbockers, Bostono Celtics, Providence Steamrollers, o vakarinėj — Baltimore Bullets, Chicagos Stags, St. Louis Bombers, Washingtono Capitols. Nežiūrint kokiai divizijai priklausytų, komandos žaidžia kiekviena prieš kiekvieną, tik toks skirtumas kad prieš savo divizijos narius kovojama po 8 kartus, o prieš kitos divizijos — po 6 kartus. Tuo būdu kiekvienas lygos vienetas turi atpilti po 48 rungtynes. Ir tai dar ne pasakos pabaiga — po to tam tikra sistema rungtyniaują atskirose divizijose užėmusios pirmąsias, antrąsias ir trečiąsias vietas. Jau tos visiems privalomos 48 rungtynės nėra toks paprastas dalykas — tenka žaisti beveik kas antra ar trečia diena, nes normą reikia išpildyti per 4 mėn. Dar vienas mėnuo praeina, kol pravedami baigminiai žaidimai. Pusę rungtynių komandoms tenka žaisti namie, o kitą pusę — beviešint miestuose, kur savo gūžtas yra susisukę priešininkai.

1946-47 m. sezone šias didžiąsias pirmenybes laimėjo Philadelphia, pačioje baigmėje per šešerias dienas 4 kartus laimėjusi ir kartą pralaimėjusi prieš Chicago. New Yorko komanda buvo pasiekusi pusiaubaigmę, kur du kartu prapylė prieš Philadelphia. Viena iš pačių didžiųjų pasekmių baigminiuose žaidimuose buvo pasiekta, kai New Yorkas nugalėjo Clevelandą 93-71 (iš viso 164 tšk.). Pats paskutinis žaidimas, kur Philadelphia užsitikrino meisterystę, buvo itin įspūdingas — Philadelphia įveikė Chicago 83-80 (iš viso 163 tšk.) Dar keletas statistikinių nuotrupų iš praeito sezono: individualiai daugiausia taškų pasiekė Joseph Fulks (Philadelphia) — 1389; vidutiniškai per vienerias žaistas rungtynes Fulks padarė 23,1 tšk. Tas pats Fulks daugiausia kartų ir bandė mėtyti — 1557 ir iš jų pataikė 475 kartus (950 tšk.), be to, daugiausia gavo mesti baudų — 601 ir iš jų įmetė 439. Kiti pirmenybių rekordai: daugiausia asmeninėmis baudomis buvo nubaustas Miasek (Detroit) — 208, per vienerias rungtynes daugiausia taškų sukrovė Fulks — 41 (Philadelphia prieš Toronto), geriausiai mėtė baudas Musi (Philadelphia) — iš 123 mestų realizavo 102 (t. y. 83%). Daugiarūšis rekordininkas Fulks praeitą sezoną baigė palengvėjęs 22 svarais.

1947—48 m. pirmenybės pradėtos lapkričio mėn. vidury. Rašant šias eilutes, rytinėj divizijoj pirmavo Philadelphia, 2. New Yorkas, o vakarinėj — Baltimore ir Chicago. Lapkričio 26 d. kaip tik teko stebėti dvieju didžiūnų krepšinyje dvikovę. Tą dieną New Yorke žaidė New Yorko Knickerbockers — Bostono Celtics. Dieną prieš tai pirmieji viešėjo Bostone ir ten šeimininkus nugalėjo 91-75. Buvo dvigubai įdomu pasekti antrąsias šių komandų rungtynes New Yorke, kur Knickerbockers, normaliai sprendžiant, turėjo daugiau vilčių į pergalę, juo labiau po dar neatvėsusio laimikio priešininkų stovykloje. Vis dėlto popieriniai apskaičiavimai subyrėjo į dulkes, ir bostoniečiai 5000 New Yorko žiūrovų patiekė karčią piliulę, savo viešnagę atžymėdami kuklia, bet narsia pergale 63-63 (27-29).

Rungtynės įvyko 69-to Regiment Armory halėje. Aikštė — ką ir bekalbėti, — blizga kaip poliruotas šviesus stalas. Ribas atžymi siaura raudona juosta, o po jos į žiūrovų pusę grindinys dažytas tamsiai žalia spalva. Orientacijai ir teisėjams tai bepriekaištinis palengvinimas. Krepšių lentos stiklinės, keturkampės, su baltais kraštais ir kukliu keturkampiu virš pačio lauko. Iš tikro, tokioj aikštėj žaisti tikras malonumas, vien į aikšte pažvelgus, gal suvirpėti kiekvieno krepšininko širdis. Abi komandos turėjo po porą milžinų, kurie rungtynėse daug reiškė. Rungtynių žvaigždė buvo 6 pėdų ir 5 colių aukščio bostonietis Sadowski, įkrovęs 6 pilnus metimus ir 7 baudas — iš viso 19 tšk. Sadowski buvo pati įspūdingiausia figūra aikštėje, darbavosi labai šaltai, baudas mėtė, tarytum tai būtų pati nereikšmingiausia smulkmena gyvenime, šaltai, bet užtikrintai, daug kartų klasiškai nuimdavo kamuolius nuo savo lentos ir žaismingai skirstydavo kamuolį savo bendradarbiams, kai atsidurdavo, kaip vidurio puolikas, prie priešininkų šventovės. Jo šveliniai jautrūs ir įvairiaspalviai mėtymai prie krepšio akimirkomis primindavo kai kuriuos Gružausko vykusius bandymus.

Žaidimas buvo įtemptas ir toji įtampa pasiekė kulminacinį tašką pat pabaigoje, kai bostoniečiai pagaliau persvėrė savo naudai. Prieš galą jie vedė net 9 tšk. ir vos atlaikė šeimininkų spaudimą, išsaugodami 2 tšk. pergalę. Tomis akimirkomis nestigo vaizdų, kuriais mes stebėjomės ir stebimės Vokietijoje, kai matom JAV laikraščiuose spausdinamas krepšinio nuotraukas. Nežiūrint dramatinės kovos, didesnių žiaurumų nesimatė, o ir teisėjai labai stipriai laikė žaidikus leistinose ribose. Kartą ant grindų buvo sukritę septyni žaidikai, bet ir šiuo atveju tas sukritimas buvo elegantiškas. Palyginus su anksčiau matytomis žemesnės profesionalų lygos rungtynėmis, ir baudų šį kartą nebuvo taip daug — abi komandos padarė 45 baustinas pražangas

Žaidikai gerai valdo kamuolį, išvysto ir didesnę spartą, be priekaišto ima kamuolius nuo savo krepšio... O deriniai, tie patys deriniai, dėl kurių ir šias eilutes rašąs kartais truputį pakaltindavo mūsų elitą Vokietijoje? Kad ir labai įdėmiai sekiau rungtynes, bet kažin ko iš derinių srities, deja, nemačiau. Taktika, galima sakyti, eilinė, nekomplikuota — gynikai ne per didele sparta prakiša kamuolį per vidurio liniją, toliau dalinis megstinukas, dažnai kamuolys atsiduria vidurio puoliko rankose, o jis, įvairiai vinguriuodamas, arba pats bando, o kartais sparninis puolikas kerta, o jei ne — kamuolys grąžinamas atgal. Beje, labai daug mėtoma iš toli, abiem rankom, o arčiau atsidūrus kai kurie, ypatingai Knickerbockers puolikai Leščinsko praktikuojamu būdu (sukinys ore). O tie metimai taip pat, kad ir abiem rankom iš tollau, ne visada labai tikslūs ir randa kelią į krepšį.

Grįžkime prie statistikos. Per šias rungtynes mano pieštukas turėjo daug darbo ir štai balansas: Knickerbockers žaidikai metė 104 kartus ir pataikė 27 k., be to, iš 17 mestų baudų įsodino 9. Bostoniečiai buvo santūresni — iš 87 metimų realizavo 23, o iš 28 baudų pataikė 19. 15 padavimų ėjo pro šalį ar priešininkui į rankas, 5 kartus teisėjai švilpė žingsnius.

Kodėl JAV krepšinyje tokios didelės pasekmės? Daugelio išpuoselėtas klausimas turi paprastą atsakymą: ogi dėlto, kad labai tobulai atskaitomas laikas kiekvienu atveju, kai kamuolys nežaidžiamas. Normalus rungtynių laikas yra 40 min. Šį kartą, atskaičius visas minutes ir didesnius sutrukdymus, ant paprasto laikrodžio šios rungtynės pareikalavo 70 min. Jei mūsų krepšininkai turėtų tokius tobulus laikui atskaityti prietaisus, be abejo, ir jų rungtynės taškų gausybe ne kažin ką ar net visiškai nesiskirtų nuo amerikinių.

Ir kai vidurnaktį grįžau požeminiu į savo kambariūkštį, man buvo gaila, kad nesu milijonierius ir negaliu atsikviesti mūsų rinktinės į New Yorką. Iš kur nors ištraukus porą milijonų ir visiems 3 mėn padirbėjus vietinėse sąlygose, būtų galima labai gražiai reprezentuoti lietuviškąjį krepšinį. Tai ne entuziazmas, kad mūsų vyrai yra aukštos klasės žaidikai — tai tikrovė, kuri, deja, skursta DP buity ir neranda kelio į pasaulį...

Kęstutis Čerkeliūnas

Tarp kita ko...

Vėlionies UNRRAos dvasia tebekenčia

„Informacija Prasowa" nr. 46 praneša, kad 53 DPACCS Nordstemmeno rajone esančioms lenkų DP stovykloms prisiųstas raštas, kuriuo draudžiama platinti ir skaityti šiuos laikraščius:

„Nowiny" (ėjo britų zonoje), „Dziennik Polski" i „Dziennik Żołnierza" (išeina Londone), „The New Pathway" (Kanadoje) ir... JAV Lietuvių „Naujienos" ir „Dirva".

Raštas datuotas 1947. X. 24 d.

„I. P" pastebi: „Atrodo, kad į Antrojo Pasaulinio karo aukas reikia įskaityti ir... logiką. O geriausiu atveju — logiškąjį elgimosi ir galvojimo būdą...

Svajoja apie NSDAP laikus

„Telegraf" nr. 257 praneša:

Münsterio policijos viršininkas kreipėsi į britų okupacinę vadovybę prašydamas, kad kuo greičiau būtų išleistas įstatymas, draudžiąs svetimšaliams, o „visų pirma tiems žmonėms, kuriuos globoja UNRRA" naktį, po 23 val., išeiti iš namų.

Ne kiekvienas auksas skęsta

Paskutiniųjų debatų metu D. Britanijos parlamente vėl iškilo Lietuvos aukso reikalas. Londono radijo pranešimu, vienas atstovas paklausė, ar D. Britanijos vyriausybė patenkins Tarybų Sąjungos reikalavimą išduoti Pabaltijo valstybių auksą, kuris šiuo metu yra Anglijos banko depozite. Politinis radijo komentatorius pareiškė, kad tas auksas (viso 10 milijonų sterlingų svarų vertės) nebus tol išduotas, kol Lietuvos, Latvijos ir Estijos „įjungimas" į Tarybų Sąjungą nebus pripažintas „de jure".

Liuksemburgo radijo manymu, Pabaltijo auksas (ir Pabaltijo DP reikalas) išplauks į paviršių ir šio mėnesio pabaigoje, kai D. Britanijos ir TSRS prekybiniai pasitarimai bus iš naujo užmegsti.

Pirmas šios rūšies piliakalnis

Varšuvos radijo pranešimu, rugsėjo 21 d. Majdaneke įvyko savotiškos iškilmės, būtent — pašventintas piliakalnis, supiltas iš sudegintų žmonių pelenų. Majdaneke buvo žinoma koncentracijos stovykla Pelenai buvo saugomi trąšoms. Piliakalnis supiltas iš 1300 kūbinių metrų pelenų.

Gal statistikai iš CDU, SPD, SED FDP ir iš kitų „heil-gau'ų" apskaitytų, kiek ten buvo sudeginta žmonių! Būdinga, kad vokiečių žinių agentūros ir šiaip laikraščių redakcijos šitos BBC, CNS ir kitų paduotas žinutės apie Majdaneko „piliakalnį" neįsidėjo. Matyt, ir toliau vokiečių tautoje puoselėjama įgimta vaikų meilė... tėvų „žygiams".

Hitlerio pelenai pasius

Iš pykčio, nes BBC pranešimu, milžiniškus granito blokus, kuriuos jis laimėjimui atžymėti užsisakė Švedijoje, dabar nupirko Varšuva — paminklui žuvusiems žydams.

„Naujoje demokratijoje" tai nesuprantama

Johnson, JAV atstovas JT, atsakydamas Jugoslavijos atstovui Bebleriui, kuris puolė Graikijos vyriausybę, pastebėjo:

„Jugoslavijos delegatas, kaip atrodo, skiria daug reikšmės Graikijos spaudos komentarams. Jam, iš tikrųjų, nesuprantamas dalykas, kad tokie komentarai galėjo pasirodyti, o jų autoriai dar tebegyvi. Tam tikrose šalyse jie seniai būtų buvę pakarti..."

Verčiasi kaip išmano

„DP i DZ" praneša, kad Lenkijos gyventojas Witczak (23 m. amž., monteris) niekad nedalyvavęs pasipriešinimo sąjūdyje, bet, sužinojęs, kad „piliečių komitetai" vyriausybės paskelbta amnestija pasinaudojantiems „vyrams iš girių" (partizanams) paaukoja maisto, rūbų ir pinigų, nutarė „dekonspiruotis". Jis važinėjo iš miesto į miestą ir vis nauja pavardė „dekonspiravosi". 7 kartus pavyko, bet 8-tą kartą suklupo. Buvo pažintas ir suimtas.

Pasaulis dar nėra sugedęs

„Daily Mail" praneša, kad Middlessex grafija (Anglija) savo teritorijoje uždraudė Punch trupei vaidinti, nes prieš gastroles užprotestavo vaikams globoti draugija ir gyvulių globos draugija. Kokia priežastis? Nagi, Mr. Punch vaidinimo metu veiksmu žeidžia savo žmoną ir... šunį.

Ak, brangusis DP. dar esama žmonių, kurie..., vargšų šunelių pasigailil

br. L.

Paminėta Tartu Universiteto sukaktis

Pinneberg. — Gruodžio mėn. 1 d. Pabaltijo Universitete buvo gražiai paminėta estiškojo Tartu (Dorpato) Universiteto metinė sukaktis. Kaip žinoma, Tartu Universitetas buvo įkurtas 1632 švedų karaliaus Gustavo II Adolfo ir iki dabar jau spėjo tapti visame pasauly žinoma aukštojo mokslo įstaiga. Jame studijavo ir nemažas skaičius mūsų inteligentų.

Iškilmingojo akto metu, kuris vyko Pabaltijo Universiteto Magna Aula audirorijoje, be kitų, kalbėjo ir lietuvių Rektorius prof. V. Manelis.

Mūsų nuoširdus linkėjimas estų collegams — galimai greičiau grįžti į laisvąją Alma Mater Tartuensis! —

A—is

Įspūdingas minėjimas

Schwäbisch-Gmünd — Lapkričio 23 d. gražiai paminėta Lietuvos kariuomenės įkūrimo 29 metų sukaktis. Išvakarėse už kovose žuvusius karius atlaikytos gedulingos pamaldos. Sukakties dieną pakelta tautinė vėliava, organizuotai dalyvaujant buvusiems kariams, skautams ir stovyklos visuomenei. Stovyklos bažnyčioje atlaikytos iškilmingos pamaldos, o vėliau suruoštas minėjimo aktas. Gen. št. plk. Reklaitis skaitė paskaitą „Lietuvos kariuomenės kovos dėl nepriklausomybės", atitinkamą žodį tarė ir prof. dr. Ivinskis. Įspūdinga buvo meninė dalis, kurioje savo eilėraščius skaitė Paulius Jurkus, Paulius Stelingis ir Benediktas Rutkūnas, o stovyklos vyrų choras, vedamas muz. Alg. Kačanausko, padainavo devynias dainas. Tenka pažymėti, kad šis choras suorganizuotas buvo specialiai kariuomenės šventės sukakčiai ir dainas parengė per nepilnas dvi savaites. Energingai prie šio darbo prisidėjo A. Paškevičius.

— Lapkričio 15 d. stovykloje mirė Lukas Vasilionis, sulaukęs 71 metų amžiaus. Velionis buvo kilęs iš Vilniaus krašto. Paliko šeimą, kuri gyvena šioje pat stovykloje.

— Čiurlionies vardo ansamblis lapkričio 19 ir 20 d. d. Schw.-Gmünd stovykloje davė du koncertus, iš eilės 261 ir 262-ąjį, kurių pasiklausyti buvo atvykę nemaža kitų tautybių tremtinių ir vokiečių visuomenės. Miesto burmistras susižavėjo lietuvių liaudies dainomis ir šokiais ir ansamblį užsikvietė dar vienam koncertui specialiai vokiečių visuomenei. Ansamblio vadovas A. Mikulskis kvietimą priėmė. Šiuose koncertuose išgirdome ir naujai paruoštų dainų bei šokių, tačiau ir kitos, jau ne vieną kartą girdėtos, dainos bei matyti šokiai visų buvo maloniai išklausyta.

— Stovyklos dirbančiųjų skaičius (gaunančių papildomą maisto daviniį), kurių anksčiau buvo per 500, sumažintas iki 111. **J. Živ.**

Sektinas pavyzdys

Pinneberg. — **Šiomis dienomis Pabaltijo Universiteto studentas R. Ziogarys iš D. L. K. Vytauto Klubo Lowell'ely gavo dovanų 5 „Care" paketus. Stud. Ziogarys tuojau 3 paketus padovanojo bendram savo colegų studentų maisto pagerinimui.**

Tai tikrai gražus pavyzdys, kai vienas tautietis puikiai atjaučia kitus tokius pat vargšus savo draugus. Gerai žinoma, kad yra mūsų tarpe ir tokių, kurie kad ir vienoje bendruomenėje gyvendami ir tikrai nemažiau gaudami įvairių paketų, vistik lieka „nematą" savo kitų tautiečių nedateklių.

Pabaltijo Universiteto lietuviai studentai jaučia didelį dėkingumą col. Ziogariui ir D. L. K. Vytauto Klubui. **A—is**

„Gabijos" tunto metinės

Schwäbisch-Gmünd. — Lapkričio 30 d. „Gabijos" skaučių tuntas šventė vienerių metų sukakties šventę. Pernai metais, padidėjus skautų ir skaučių eilėms, nuo „Gedimino Pilies" tunto ir kitų vienetų skautės atsiskyrė ir įsteigė savo atskirą tuntą. Šiuo metu tuntą sudaro dvi skaučių draugovės gimnazijoje, dvi jaunesniųjų skaučių draugovės ir vyresniųjų skaučių būrelis.

Šventės dieną buvo pakelta vėliava, išklausytos pamaldos stovyklos bažnyčioje, o vakare įvyko iškilminga sueiga. Įspūdingą ir turiningą žodį skautėms tarė vyriausioji skautininkė J. Augustaitytė-Vaičiūnienė, sveikino atstovės iš kitų tuntų, stovyklos visuomenės atstovai ir organizacijos. Vėlesniu savo pasirodymu skautės įrodė, kad šalia auklėjimosi darbo jos moka ir kultūringai savo laisvalaikius praleisti ir savo tėvams bei bičiuliams džiaugsmo suteikti. Labai nuoširdžiai scenoje buvo parodytas poezijos, dainos ir šokių montažas — metų laikai tėvynėje. Čia savo sugebėjimus parodė ir mažosios skautukės ir vyresniosios jų sesės.

Po visų iškilmių skautės paruošė jaukią arbatėlę, kurioje dalyvavo stovyklos ir organizacijų atstovai, skaučių ir skautų vadai ir tuo metu stovykloje vykusio skaučių tuntininkių ir tuntų atstovių suvažiavimo dalyvės. Visa „Gabijos" skaučių šventė praėjo tikrai jaukioje nuotaikoje ir dėl to didelis nuopelnas priklauso tuntininkei sktn. K. Kodatienei, kuri nuo pat tunto įsisteigimo dienos energingai vadovauja savo skautėms. **J. Živ.**

Iš studentų veiklos

Freiburg. — Lietuvių studentų semestro pradžioje padarytame susirinkime perrinkta valdyba, revizijos komisija.

Susirinkimo metu susirūpinta artėjančia žiema ir sunkėjančiu maisto klausimu bei pašalpomis. Konstatuotas gyvas studentų sambūrių kultūrinis veikimas, puikus visų srovių sugyvenimas, geri santykiai U-tete ir su kitais studentais DP.

Pagyvinti DP studentų kultūriniam veikimui buvo bandyta sudaryti bendrą DP studentų atstovybę, bet nepavyko susitarti dėl atstovų. Lietuviai, būdami gausiausi skaičiumi, negalėjo leisti, kad jų reikalai būtų nustumti į šalį. Tikimasi, kad pasiseks sudaryti bendrą pabaltiečių studentų atstovybę, kuri atstovautų šių trijų tautų studentų reikalus prie U-teto, IRO ir karinės prancūzų valdžios. Pirmieji žingsniai padaryti.

Br. Zumeris

Kempteniečiai prieš IRO skryningą

Kempten. — Lietuvių stovyklos gyventojai visuotinam gyventojų susirinkime lapkričio mėn. 27 d. nutarė susilaikyti nuo stojimo į naująjį IRO skryningą, kuris čia buvo numatytas pradėti gruodžio mėn. 1 d. Už susilaikymą nuo stojimo į minėtą skryningą visi kolonijos gyventojai pasisakė vienbalsiai. Tokio pat nusistatymo yra vietos latviai ir estai. Nestojimo priežastys patiekiamos raštu, visiems kolonijos gyventojams pasirašant. Minimas raštas su visais gyventojų parašais įteikiamas amerikiečių karinei valdžiai, IRO centrui bei vietinei IRO vadovybei.

Be to, tame vačiame susirinkime, prof. St. Kolupailai pasiūlius, priimta rezoliucija, kurioj griežtai pasisakoma prieš bolševikų agentus IRO įstaigose ir prašomos atatinkamos įstaigos tokius tarnautojus kuo skubiausiai atleisti. Taip pat prašoma kuo skubiausiai atleisti Miss Pikk, kuri dirbo Münchene, UNRRAos districte, o dabar perėjo į IRO, kuri yra žinoma kaip didelė bolševikų agentė. Juk ji trokšte troško pravesti UNRRO-os skryningą, o dabar vėl nerimsta su naujuoju.

Kempten. — Lapkričio mėn. 28 d. IRO Area 1063 direktorius mjr. J. Wattleworth buvo sušaukęs Kemptene gyvenančių DP susirinkimą, kuriame pareiškė, kad DPs yra trys keliai: repatriacija, įsijungimas į vokiečių ūkį ir emigracija. „Jūsų negrįžimo į savo tėvynę priežastys man puikiai žinomos," kalbėjo toliau direktorius. „Įsijungimas jums į vokiečių ūkį būtų taip pat nemalonus. Tad belieka Jums vienas kelias — emigracija." Nereiktų emigracijos atveju bijotis nė šeimos narių išsiskyrimo, nes, jo nuomone, visa tai truksią tik trumpą laiką, o po to ateisiančios vėl visiems puikios gyvenimo dienos, visi susitiksią savuose kraštuose. Paminėjo, kad taupumo sumetimais amerikiečių zonoj iš 18 area paliksiančios tik septynios, tad ir jam šiomis dienomis teksią Kempteną palikti. Palinkėjo visiems šviesaus rytojaus.

— Kempteno kooperatyvas „Gintaras" nemaža pasitarnauja kolonijos gyventojams, aprūpindamas juos būtino reikalingumo prekėmis. Paskutiniu laiku daugumas ima kalbėti, ar tik jis nelupąs peraukštų kainų. Be to, didelė gyventojų dalis pasipiktinusi „Gintaro" įvairiausiomis progomis ruošiamais šauniais subuvimais, kurie ištirpdo nemaža sudėto tautiečių kapitalo. Argi nebūtų galima tuos tūkstančius paaukoti kilnesniems tikslams? **L. V—kas**

LRK Pirmininkas lanko studentus

Pinneberg. — Lapkričio 25 d. Pabaltijo Universitete apsilankė LRK Vyr. Valdybos pirmininkas dr. Jasaitis, lydimas zonos įgaliotinio p. Užupio. Svečiai turėjo platų pasikalbėjimą su profesūros ir studentų atstovais. Buvo išsiaiškinti įvairūs studentų šalpos reikalai, aptarti emigracijos galimumai, santykiai su IRO ir pan.

Studentija yra patenkinta, kad žymesnieji mūsų tremties dienų vadovai niekuomet neaplenkia Pabaltijo Universiteto ir nevengia susipažinti su studentų gyvenimu iš arčiau. **A-is**

Balio Sruogos minėjimas

Schwäbisch-Gmünd. — Stovyklos komitetas lapkričio 28 d. suruošė poeto ir dramaturgo Balio Sruogos mirties minėjimą. Mokyt. Paulius Stelingis skaitė paskaitą apie Balio Sruogos kūrybą, o gimnazijos mokiniai deklamavo rašytojo poeziją. Minėjime dalyvavo ir „Sietyno" choras, sugiedodamas atitinkamą giesmę. **J. Živ.**

Lietuvių Tremtinių Bibliografija

Bibliography of Lithuanian Refugees 1945

Tremtinio Balsas, pogrindžio laikraštėlis leidžiamas Norvegijoje vokiečiams tebevaldant. Apr. iš „Mūsų Vilties" 45/1, p. 14 (070/1945. 117);

Tremtinų šien. laikr. (23) Oldenburg. Lager „Unterm Berg". Apr. iš „Lietuvio" 45/2, p. 2 (070/1945. 118);

Ugniagesių Sirena, šien. laikraštėlis. L:Fire Brigade of Camp. Rašyta ranka spausd. raid. per kalkę. (13b) Memmingen-Fliegerhorst, Baltisch. Lager, Feuerschutzpolizei. Ist. 1945. XII. 28. Išleista 2 Nr. Nr. 147 x 207 mm (070/1945. 119);

UNRRA Dienos Zinios. Rotat. Glasenbach b. Salzburg, Austrija. Ist. 1945. XI. 20. 210 x 298 mm (070/1945. 120);

Vargo Kelias. Rotat. (21) Fischbeck b. Hamburg Apr. iš „Kelio į Tėvynę" 46/2, p. 10 070/1945. 121);

Viengungiai, savait. jumor. laikr. 13b) Rosenheim Apr. iš „Žiburių" 46/2, p. 6 (070/1945. 122);

Vienybės Balsas / Vox Unitatis, 1 x sav. (13b) München, Lager Lohengrinstr. Apr. iš „Žiburių" 45/2, p. 2 (070/1945. 123);

Vieversėlis, vaikams laikr. (20) Lehrte b. Hannover. Apr. iš „Mūsų Kelio" 45/6-7, p. 4 ir „Lietuvių Žinių" 45/3, p. 11 (050/1945. 131);

Viltis, sien. savait. laikr. (13b) Augsburg-Haunstedt, Lit.-Lager. Apr. iš „Žiburių" 45/1, p. 2 (070/1945. 125);

Pareiškimas

„Tėviškės Garso" Nr. 93, lapkričio 13 d., paskelbta, kad Išskirtųjų Stut.garto apyl. Valdybon išrinktas pirmininku inž. Fel. Manomaitis.

Pareiškiu, kad susirinkime nebuvau ir sutikimo būti renkamu nedaviau.

V. Girlando informacija klaidinga. (170)

Inž. Fel. Manomaitis

ATITAISYMAS

100-jam „T. G." nr. prof. Pr. Skardžiaus straipsnio antraštėje įsibrovė nemaloni korektūros klaida. Turi būti ne: „Aktualijos . . .", bet „Aktualiuoju kalbos reikalu".

„T. G." Red.

Padėkime susirasti artimuosius

Iš JAV bei kitur per C/Kartoteką yra paieškomi žemiau išvardinti asmens. Žinantieji jų likimą prašomi apie tai pranešti savo LTB Komitetams, kurie visa tai perduos C/Kartotekai.

322) **Dapkus** Benadas ir **Žilaitytė** Bronė iš **Veliuonos**, **Butkus** Stasys ir **Daktaras** Antanas iš Kauno, **Jonynas** Feliksas iš Šiaulių ir **Urmonas** Rap. iš **Mažeikių**; 323) **Maniukas Juozas**, **Sabeika Stasys**, **Šinkevičienė-Marcinkevičiūtė Jagdvyga**, **Uldukienė-Enzinaitė** Erna, dr. **Kožica** Jonas, dr. **Pocienė-Namikaitė**, dr. **Vaikevičienė** Ona ir **Sušinskienė Janina** su sūnumi Vytautu; 324) **Neumann Gustav** iš T. Naumiesčio, 325) **Radionovaitė** Veronika (gyv. Berlyne); 326) **Stelmokaitis** Vytautas ir Liuda, **Žygelytė** Elena ir **Euslis** Stasys; 327) **Vidrinskas** Pranas (1934) iš Kidulių; 328) **Podalskaitė** Ona (mokytoja); 329) **Vasiliauskai: Adomas**, Elena **Ratvinskaitė**, **Jadvyga** (1920) ir Viktoras (1922); 330) **Neverdauskas Juozas** (1904), **Vibkė** Robertas (1905) ir **Švarcienė**-Kleinaitė Ida su dvynukais Elvyra bei Ervinu; 331) **Suiskel Greta** iš **Nimmersatt**, **Surko Ferdinando šeima** iš **Egelboden**, **Sperdal** Karl bei Maria iš Kuršėnų, **Buvėleit** Adam iš **Žardų**, **Meyer** - **Ramonaitė Kathe** iš **Klaipėdos**, **Trumpienė** Anna, **Gunterytė** Ida iš Pavangių, **Bieberienė Frieda** iš **Baltupėnų** ir **Bambulienė** - **Kalb Meta** iš **Klaipėdos**.

Be to, C/Kartotekoje randasi:

a) laiškai — Antanui Viktoravičiui nuo Mrs. S. Brazauskienės, Navickui nuo brolio Kazimiero iš JAV ir J/M. Demikiams nuo S. Drunseikos;

b) ieškotų giminių adresai iš JAV — Viktorijai Volterytei, Juozui Jackevičiui, Veronikai Lenkevičienei-Jakubauskaitei, Jadvygai Lukauskienei, plk. Juozui Tumosai, Aldonai Erštikaitienei-Stalauskaitei, Kazimierui Aukštikalniui, Onai Baltutienei, Petrei Abiomienei, Valei Tylienei-Viliūnaitei. Onai Sadauskienei-Snabkauskaitei, Valdui Samsonui, Marijai Putinienei-Piečaitei, Polikarpui Jurgučiui, Teklei Jankauskienei-Medviegaitei, Silvestrui Slavickui, Jurgiui Piečaičiui, Stasei Matreikienei-Šiurkaitei ir Konstancijai Balčiūnienei-Vasaitytei.

Visais šiais ir panašiais reikalais į C/Kartoteką prašoma kreiptis per savo LTB Komitetus, o ne betarpiai.

LTB C/KARTOTEKA

SPORTO ŽINIOS

Pabaltijo krepšinio ir tinklinio žaidynės Kemptene

Kempten. — Gruodžio 12—14 d. d. Kemptene įvyks Pabaltijo tautų vyrų ir moterų krepšinio ir tinklinio žaidynės. Pasiruošimas žaidynėms iš mūsų pusės vyksta pilnu tempu. Jau sudarytos vyrų ir moterų krepšinio ir tinklinio rinktinės, kurios rimtai dirba — trenruojasi.

Visas tris žaidynių dienas rungtynes vyks vakarais, nuo 18 val. Svečiai — žiūrovai maistu ir nakvyne rūpinasi patys. (-lv.-)

Sportas Kasselyje

Kassel. — Lygiai prieš metus įsisteigusi Kasselio Lituanicos futbolo komanda per savo gyvavimo laikotarpį sužaidė 34 rungtynes su įvairiomis vokiečių ir jugoslavų, lenkų bei lietuvių komandomis. Balansas: 19 laimėta, 8 baigėsi lygiomis ir 7 pralaimėta, įvarčių santykis 148-93. Per tą laiką Lituanicą daugiausia kartų atstovavo: Baltramonaitis (33), Adomavičius (32), Sabaliauskas (31) E. Ližaitis (29), Amanasjevas (28), Moleris (26), K. Miškinis (26), Sipavičius (25), Petravičius (22), Mandeikis (14) ir Juras (12). Daugiausia įvarčių įkirto: Adomavičius (39), Sabaliauskas (31), Norvilaitis I (14), K. Miškinis (13), Sakalauskas (9), Sipavičius (8), Moleris ir Baltramonaitis po (7).

Kassel. — XI. 19 įvyko draugiškos futbolo rungtynės tarp komb. lietuvių vienuolikės, kurios pagrindą sudarė Lituanicos žaidėjai, ir stipriausios Hesseno krašto lygos vokiečių KSV. Hessen komandos. Prie kelių tūkstančių žiūrovų mūsų vienuolikė turėjo nusileisti puikiai sužaidusiai KSV Hessen 0-6 (0-1). Pirmą kėlinį žaidimas buvo permainingas ir komb. komanda turėjo daug progų. Penkiolika minučių prieš pabaigą pasekmė buvo dar 2-0, tačiau, pakrikus gynimui, vokiečiai įkirto dar keturis įvarčius. Rungtynės praėjo draugiškoje dvasioje ir vietos Kasselio laikraščiai labai palankiai atsiliepė apie mūsų komandą, iškeldami paskirus žaidėjus, ir aukštą pralaimėjimą aiškindami tik nesekme. Rungtynių pelnas buvo skiriamas vokiečių našlaičiams, ką vokiečių spauda atatinkamai įvertino. Per šias rungtynes Lituanica užmezgė nuolatinius sportinius ryšius su lietuviams gana palankiu, didžiausiu Gross-Hesseno sporto klubu.

— XI. 26 Lituanicos futbolo vienuolikė sukirto buv. Babenhauseno Margį 9-0 (5-0). km.

Šachmatų pirmenybės

Schwäbisch Gmünd. — Šių metų Vokietijos lietuvių šachmatų pirmenybės įvyks gruodžio 6-15 d. d. Kempteno stovykloje. Dalyvaus iš visų trijų zonų 15 šachmatininkų. Gaila, kad šiose pirmenybėse nebegalės dalyvauti meisteris Arlauskas, tik ką išvykęs darbams į Australiją.

Praeitų metų lietuvių pirmenybes, įvykusias Gr. Mesepėj, laimėjo K. Škėma, ar pavyks jam ir šiais metais išeiti laimėtoju, galima padvejoti.

Britų zonai atstovaus: Škėma, Repečka, Žalys ir Jurkšaitis, prancūzų zonai. — Al. Zujus (Ravensburg), o amerikiečių — Tautvaišas ir Matusevičius (iš Dillingeno), Liūga (Augsburgas), Skibniauskas (Dinkelsbühl), Paškevičius, Guobys ir Sirutis (Kemptenas), Kazakevičius (Memmingen), Bražauskas ir Markevičius (Sch. Gmünd).

Gmündiečiai su vokiečiais lygiomis

Schw. Gmünd. — Lapkričio 22 d. vietos lietuviai turėjo antrąsias pirmenybių rungtynes su Schorndorfo vokiečiais ir baigė jas lygiomis 4-4. Čia dera pažymėti, kad Schorndorfo vokiečiai įveikė Sch. Gmuend vokiečius 5,5-2,5.

Taškus pelnė: Brazauskas 0,5; Markevičius 0,5; Kaunas 0,5; Jazbutis 1; Anskolis 0,5; Sirutis 1.

Gmuendės rudens turnyras

Schw. Gmünd. — Lietuvių stovyklos šachmatų turnyras artėja į galą. Turnyro nugalėtojai jau paaiškėjo, būtent: K. Markevičius su 6 t.; Maščinskas 5 t.; po 5 taškus, greičiausia, dar turės Kaunas ir Brazauskas; Zenkevičius 4,5 t.; toliau seka Jurgulis, Stančius ir Stančius jun.

Sporto margumynai

— Sužeidimai per futbolo rungtynes Ispanijoje pasidarė tiek dažni, ko negalima pateisinti ir karštu pietiečių temperamentu. Tuo ypač yra susirūpinusi Ispanijos futbolo sąjunga ir yra nutarusi imtis griežtų priemonių. Taip, pvz., žaidėjai, dėl kurių kaltės įvyksta sužeidimai, bus suspenduojami iki to laiko, kol sužeistas partneris vėl galės žaisti. Be to, tokie žaidėjai turės apmokėti visas gydymo išlaidas ir privalės pakeisti sužeistą žaidėją tarnyboje. Futbolo sąjunga savo sprendimais eina dar toliau. Panašūs nusižengimai registruojami ir komandos, kuri surinks tam tikrą neigiamą taškų skaičių, treneris bus taip pat suspenduotas. Geras treneris turi mokyti savo žaidėjus ne tik kamuolį valdyti ir kampinius paduoti, bet ir sportiško laikymosi aikštėje rungtynių metu.

— Daugelis komandų ir paskirų sportininkų yra prietaringi ir turi savo talismanus. Viena vokiečių jaunių futbolo komanda neseniai išbandė naują talismaną. Tai vieno pfenigio moneta, kurią prieš rungtynes visi žaidėjai apspiauna, o komandos kapitonas įsikiša ją į bucą ir žaidžia su ja . . . Ši komanda sakosi, kad su savo naujuoju talismanu dar nėra pralošusi nė vienų rungtynių.

— Dažnai futbolo mėgėjų sluoksniuose pastatomas įdomus klausimas: „Ką veikia futbolisto arba azartiško futbolo žiūrovo žmona ar sužadėtinė sekmadienį popiet, kada jos vyras žaidžia arba žiūri rungtynes?" Vienas karštas futbolo rungtynių žiūrovas pabandė į šį klausimą atsakyti: „Daug vargo turėjau, kol šią sunkią problemą išsprendžiau. Tačiau man dingtelėjo į galvą geniali mintis, kad savo sužadėtinę galiu paimti kartu į rungtynes. Taip ir padariau. Dvi dienas prieš rungtynes turėjau su ja ilgą pokalbį apie aikštę, žaidėjus, taisykles. Po to kelias valandas padiskutavom. Kai sekmadienį nuėjom kartu į futbolo aikštę, aš buvau nustebintas jos laikymusi. Ji neklausinėjo, kaip anksčiau aš buvau galvojęs, kodėl ne visi žaidėjai turi po kamuolį, nė nesidžiaugė, kai krito pirmas įvartis, kad vartininkas nebuvo pataikytas kamuolio. Tačiau ji, įkirtus pirmą įvartį, prapliupo juoktis, tur būt jai buvo juokinga, kai aš sujaudintas rėkiau ir man nukrito nuo galvos skrybėlė. Be to, savo simpatijas ji skirstė tarp vietinių ir svetimų žaidėjų ir darė palyginimus tarp figūrų aikštėje ir manosios. Praslinko metai laiko ir mes pasidarėm jau vyras su žmona. Ji jau puikiai orientavosi aukštosios lygos pirmenybėse ir sporto laikraščius mieliau skaitė kaip madų žurnalus. Prieš kiek laiko mes pradėjom diskutuoti dėl W sistemos likimo ir ji mane nustebino savo nepaprastai geru orientavimusi šveicarų „Riegel" sistemoje. Aš tuo visu labai esu patenkintas, tik vienas dalykas sudaro man didelių rūpesčių. Jau keletas mėnesių, kai jos širdis plaka kitam . . . klubui. Dabar sekmadienio popietėm aš vėl būnu vienas, nes žmona eina į jos, o aš į savo aikštę. Tik tada, kai mūsų komandos žaidė tarpusavyje, vėl mes aikštėje susitikomė ir dėl to įvyko pirmas povestuvinis susipykimas" . . . km

Paieškojimai

Žinantieji likimą ar **gyv. vietą Sneiderio Alberto**, gyv. Šiauliuose, paskut. metu Dresdene, prašomi pranešti **Jungienei Stepai**, **gyv. Schweinfurt, DP Camp.** Turiu žinių apie **Sneiderio gimines** iš **JAV.** (176)

Barauskaitė Ona, gyv. Schweinfurt, DP Camp, prašo atsiliepti **Gruodytę Oną**, pask. laiku gyv. Šiaulių mieste. (175)

P. Petrauskas, iš Kauno, ieško **giminių** ir pažįstamų. Prašoma atsiliepti šiuo adresu: Lüneburg, Am Werder 25, Englische Zone. (174)

Barštys Kazys, iš Kauno **apskr., A. Panemunės** valsčiaus, gyv. **Nürnberg**-Langwasser, DP Camp, ieško **giminių** bei pažįstamų. (170)

Nacas Vincas, iš Paliepių km., Viduklės valsč., Raseinių apskr., gyv. PC IRO Area Team 1011, Nürnberg-Langwasser, Litauisches Lager, ieško giminių bei pažįstamų. (170)

Berentienė Marija, gyv. Ixzehohe, Holstein (24). Goodwill-Kaserne A.C. 1203, ieško **Vosiliūtės-Pričkaitienės Magdalenos.** (171)

Antano ir Jono Cupkevičių, ieško pusesere iš Amerikos Mary Walckelonis. Smulkesnių žinių prašau kreiptis šiuo adresu: Malvina Norekienė, Ingolstadt, Eibracht-Kaserne, DP Camp „C", US-Zone. (169)

Malinauskaitė Ona, Dornstadt b. Ulm prašo atsiliepti **Budrį Valių**, 47 m. amž., paskutiniu laiku gyvenusį **Vilniuje**, arba žinančius jo likimą. (168)

IRO paieškojimų įstaiga Arolsen b/Kassel ieško:

Katowsky-Dangilaitė Anna, 47 metų, iš Putokšlių: **Katowsky Auguste**, 28 metų, buvo Pomeranijoj; **Katowsky Johan**, 1945 m. buvo Lenchene; **Katowsky Kristel**, 16 metų, 1946 m. buvo **Pomeranijoj**; **Katowsky Lieschen**, 20 metų, 1945 m. buvo **Pomeranijoj**; **Katowsky Lucy**, 22 metų, 1945 m. buvo **Pomeranijoj**; **Kavaliauskaitė Jadvyga**, 46 metų; **Kavaliauskaitė Zofija**, 48 metų, iš Kauno; **Kavaliauskas Zenonas**, [illegible] metų, 1944 m. buvo [illegible]ranijoj; **Kavaliauskienė** [illegible] [illegible]. (36)

Atviras laiškas lietuviams tremtyje

Toronto, 1947 lapkričio 20 d.

Brangūs tautiečiai! Šiuo laišku mes, žemiau pasirašiusieji, norime bent dalinai jums, mieli broliai ir sesės tremtyje, nušviesti ir išaiškinti labai didelį ir ypač jums svarbų reikalą, į kurį jūsų šimtai sudėjo ir dar tebededa labai daug vilčių ir į kurį mes, visai prieš mūsų valią, buvome įtraukti.

Sakau, prieš mūsų valią, ne dėlto, kad nenorėtumėm tarpininkauti ar padėti mūsų vargstantiems tautiečiams, tik dėl to, kad ir geriausios mūsų pastangos yra tik lašas jūroje prieš gausumą laiškų ir maldavimų, į kuriuos mes, galima sakyt, bejėgiai atsakyt, ar reikale pagelbėt.

Visas reikalas prasidėjo praeitą pavasarį, kada mums nieko apie tai nežinant, buvo vieno iš mūs, t. y. M. F. Yokubynienės pavardė įtraukta korespondencijon, sąryšy su imigracija į Kanadą ir linų auginimo galimumais. Minėta koresp. tilpo „Gimtinės Garsuose".

Tuoj po to pasipylė laiškai. Iš pradžių buvom pradėję atsakinėti, bet, kada pradėjo ateiti dešimtimis laiškų kasdien, tai jau atsakymų klausimas pradėjo taip rimtėti, jog nutarėm traukti sąrašuosna ir siųsti imigracijos įstaigon, kad kanadiečiai matytų koks didis prityrusių jėgų veržimasis Kanadon.

Negana to, Jonas Yokubynas padarė atsišaukimą į ūkininkus Kanadoje, kad tie, kurie dar turi neišnaudotas galimybes afidevitų išrašymui, atsišauktų mums, ir jiems būtų suteiktos pavardės įvairių žemės ūkio specialistų.

Bet, o Viešpatie, šis mūsų atsišaukimas pasitarnavo atvirkščiai... Ūkininkų atsišaukė vos keli, gi nuo brolių tremtyje pasipylė šimtai ir šimtai laiškų, ištisų sąrašų ir t. t.

Taigi, viso to pasėkoje, mes gavome šimtus laiškų, be to, buvo prisiųsti keli sąrašai po keletą šimtų žmonių. Sąrašai su Kanados Lietuvių Tarybos Toronto skyriaus laišku, buvo persiųsti Imigracijos Departamentan Ottawoje, o į laiškus, kiek jėgos nešė, atsakėm.

Tik ką perskaičiau mūsų dukters Genovaitės atsakymą vienam tremtiniui, kuris matomai žino anglų kalbą, nes angliškai išsamų laišką parašė. Be kitko, ji sako: „Pasakykite jūsų stovykloje esantiems tremtiniams, kad mums atskirų, asmeniškų laiškų imigracijos reikalais nerašytų, nes tiek, kiek mes praleidžiame pinigų laiškų atsakymams per savaitę užtektų išsiuntimui maisto siuntiniams vienai šeimai." Seniai žinojom, kad pašto išlaidos yra gana aukštos, bet nebuvom pagalvoję taip, kaip Genovaitė tą suprato.

Nemanykite, brangūs tautiečiai kad neatjaučiame jūsų. Veik kiekvieną laišką skaitydami, nusišluostom ašarą ir pergyvenam jūsų skaudžią nedalią...

Per ištisą 20-ties metų mūsų šeimos gyvenimo Kanadoje laikotarpį, mes aktyviai dalyvavome lietuviškame judėjime ir nekartą buvom nuvargę, bet pastarieji metai įpareigojo mus taip sunkiai, kad, jei dar vieni tokie, ir mes pasiliksim ubagai ne tik kišenėje, bet ir sveikatoje!

Vienas blogumas yra tas, kad ištrėmime gyvenantieji lietuviai klaidingai supranta afidevitų išgavimą Kanadoje. Dažną laišką skaitydamas, randi išsitarimų, kad tik pasirašykit ir mes stengsimės nebūti jums jokiu apsunkinimu. Čia, matote, reikalas yra labai gilus ir tvirtai susiįęs su Kanados valdžia, Imigracijos Departamentu, unijomis ir, labai dažnai, vietinių gyventojų opinija. Nuėjęs imigracijos įstaigon, turi visas „kortas" padėti ant stalo: a) darbdavio pažymėjimą su asmenybės paliudymu ir savaitinio uždarbio suma; b) banko knygelę, su laišku iš banko, jog esi tos knygelės ir joje pažymėtos sumos savininku; c) nejudomos nuosavybės įrodymą, apkainavimą ir t. t.; d) įrodymą, jog turi butą asmeniui ar asmenims, kuriems afidevitą darai. Vienam asmeniui ar vedusiai porai, užtenka vieno kambario, bet jau jeigu vienas vaikutis yra, tai reikia dviejų kambarių ir čia nei nebandyk įrodyt, kokiose sąlygose ten tremtyje gyvenama, kad po kelias šeimas vienam kambary gyvenama — atsakymas bus: toki nuostatai ir kitaip negalima; e) darbo nurodymą ir pažadą, kad tavo kviečiamas asmuo nebus apsunkinimas Kanados valdžiai ir kad tu imi atsakomybę už jį ar juos, be to, apmoki jų kelionę. Panašūs nuostatai taikomi ir ūkininkams, tik jų materialinė padėtis turi būti tokia gera, kad kviečiamam darbininkui ar šeimai galėtų algą mokėti ir pragyvenimą suteikti.

Dabar daug tremtinių kreipiasi sakydami: „Tik padarykit afidevitą, o IRO už mūsų kelionę užmokės." Tokių afidevitų Kanadoje visai net nepradeda daryti. Su IRO sutartis daro tik didelės kompanijos, k. a. miškų kirtimo ir apdirbimo kompanijos, siuvėjų unijos, o pastaruoju laiku eina gandų, kad ir metalo pramonė paseks pirmąsias.

Norime tikėti, kad bus atsižvelgta ir į žemdirbius ir mūsų patarimu yra, kad žemdirbiai ir žemės ūkio specialistai, nesiuntinėtų paskirų laiškų ieškodami progos emigruoti Kanadon, bet kad rašytųsi sąrašuosna ir su laišku priede, siųstų tiesiog į Imigration Branch, Department of Mines and Resourses, Ottawa, Canada. Į tokius sąrašus turėtų rašytis žmonės, kurie pasiryžę kurtis žemės ūkyje ir pasiruošę nugalėti visas kliūtis, kurias jiems, be abejonės, reiks susitikti, naujakurio gyvenimą bekuriant. Prieiniame laiške turėtų būti pabrėžta, kad prašytojai nori vykti Kanadon ir kurtis žemdirbystės srityje, drauge išvardinant, kokių specialistų tame sąraše yra, arba kurioje ž. ūkio šakoje norima kurtis. k. a. pagrindinėje žemdirbystėje javų, cukrinių runkelių, daržovių, linų ar vaisinių sodų auginime, arba, gyvulininkystės, pieninninkystės, vištininkystės, bitininkystės ir t. t. šakose. Pravartu pabrėžti ir tai, kad jeigu žemės plotai būtų suteikti arčiau prie miškų ir būtų galima didesnėje grupėje vienoje apylinkėje kurtis, tai ir trobų statyba patys apsirūpintumėt, jeigu tik Kanados ž. ūkio ministerija galėtų suteikti įsikurdinimui paskolą.

Vieną sąrašo ir prašymo nuorašą reikėtų pasiųsti ir CPR Imigration Department, Ottawa, Canada.

Tai yra viena labai įtakinga gelžkelio kompanija, kuri tiek pasiryžusi Kanados tuščius plotus apgyvendinti, kad po šio karo įsteigė skyrius Imigracijos Dept. Ottawoje ir kiekviename didesniame Kanados mieste. Jie labiausiai užtaria kandidatus į ūkius ir valdžioje turi didelę įtekmę.

Na, mieli broliai ir sesės, turbūt, užteks mums jus „mokinti". Nusibos jums ir skaityti, o mums jau reikia šios dienos laiškus skaityti. Jų ir vėl 20 atėjo . . . Tik pagalvokit, kiek laiko ims juos tik perskaityti . . . Tai nepykit, jeigu kurie atsakymo negausit. Beje, ta pačia proga prisiminsiu, kad tarp šimtų sąžiningų, nuoširdžių ir graudžių laiškų, pasitaiko ir aferistiško tipo laiškų. Štai atsiunčia vienas apdraustą laišką. Pats gyvena vienoje šalyje, į laišką įdeda kitos šalies banko perlaidas, kreipdamasis į mus, kaip „visuomenės veikėjus" (gaila, kad mes ne tos rūšies „veikėjai" ir jam pasitarnauti negalim), kad mes iškeistume tas perlaidas į Kanados valiutą, o Kanados į Amerikos dolerius, nes tas esą labai lengva Kanadoje padaryti (įdomu, iš kur jis tokias autoritetingas žinias turi? Paskutinėmis žiniomis, kuriomis mūsų kanadiška visuomenė informuojama, už tokią operaciją lengvai galima kalėjiman tekti) ir tuomet vėl tokiu pat būtu, t. y. apdraustam laiške, jam amerikietiškus dolerius siųsti.

Beje, dar turime priminti, kad tėvai nebijokite savo dukras leisti namų ruošos darbams Kanadon. Čia jos bus globojamos ir prižiūrimos, taipgi saugojamos nuo bet kokio išnaudojimo. Jų saugumu rūpinasi ne tik pati Kanados valdžia, bet jomis giliai susidomintos katalikių moterų organizaciia, YWCA ir taipgi tautinės organizacijos, jų tarpe ir lietuvių. Torontas susilaukė jau apie 40 jaunų mergaičių. Vietiniai lietuviai stengiaisi su jomis susitikt, kviečia jas savo namuosna, pramogosna ir t. t. Dirba jos ligoninėse, aukštųjų mokyklų bendrabučiuose ar privačiuose namuose. Įstaigose dirbančios turi daugiau laisvo laiko už tas, kurios dirba privačiuose namuose, bet pastarosios gal dalinai patenkintos namų atmosfera.

Dar vienas dalykas jums ten užjūry žinotinas: Quebeco provincija ir jos didmiestis Montrealis yra prancūzų įtakoje ir moterims atlyginimas už darbą dažnai būna žymiai mažesnis negu kitose provinčijose. Todėl, jeigu yra proga, rinkitės Ontario provinciją, jos didmiestį Torontą.

Jonas ir Maria F. Yokubynai

„Venecueloje gyventi neįmanoma"

Amerikos lietuvių laikraštis „Dirva" praneša, gavęs iš Venecuelon nuvykusių lietuvių DP laiškų, kuriuose redakcija prašoma pagelbėti kuo greičiau iš Venecuelos išsprukti.

„Jie kaip ir Europoje likusieji tremtiniai, — rašo laikraštis, — ieško geraširdžių Amerikos lietuvių, kurie pagelbėtų jiems atvykti į Jungtines Valstybes."

Laikraštis ta proga cituoja vieną laišką, kuriame Venecueloje atsidūrusieji šaukiasi:

„Mūsų pagalbai pasišventusių tautiečių mes neapsunkinsime, atvykę į JAV. Kelionei pinigų turėsime. Tiems geriems tautiečiams, kurie mums pagelbės, mes be galo dėkosime.

Venecueloje mes negalime pasilikti dėl žiauraus tropinio klimato; mums, šiauriečiams, čia ilgai gyventi neįmanoma, nes negalime išsisaugoti nuo tropinių ligų."

Laiško autorius toliau rašo, kad iš Salzburgo (Austrijos) į Venecuelą yra nuvykę 58 jauni vyrai 22—35 m. amžiaus ir viena našlė motina su 5 vaikais, kurių vyriausias 16 metų.

Nukentėjusių Belgijoje žiniai

Yra atsitikimų, kad mūsų tautiečiai, dirbę Belgijoje anglių kasyklose, nelaimingų atsitikimų metu buvo sužeisti ir nustojo mažesnio ar didesnio nuošimčio darbingumo. Ten pagydžius ir išmokėjus vienkartinę, bet toli nepakankamą kompensaciją, bendra tvarka, kaip ir kiti, savavaliai nutraukę darbo sutartis, buvo grąžinti atgal į Vokietiją. Delegacijai gi lankantis Belgijoje, buvo tvirtinama ir darbo sutarties 10 ir 11 paragrafuose yra sakoma, kad, nelaimingam atsitikimui laike darbo įvykus, svetimšalis turi teisę gauti pakankamo dydžio kompensaciją, kaip ir belgų darbininkams tokiais atvejais numatyta Belgijos įstatymuose. Buvo net tvirtinama, kad atitinkamo dydžio nustatytą rentą toks darbingumo nustojęs darbininkas gaus kas mėnesį ir galės pasilikti Belgijoje.

Šį opų klausimą tarp daugelio kitų, vyriausioje PC IRO būstinėje Heidelberge, Įkurdinimo Divizijos, Belgijos Skyriaus Viršininkei V. G. Pfrommer 1947 m. lapkričio mėn. 22 d. patiekus paprašė paskelbti, kad Belgijos anglių kasyklose nustojusieji darbingumo, gavę nepakankamo dydžio kompensaciją ir grąžinti į Vokietiją turi teisės kreiptis į savo stovyklos PC IRO Emigracijos ir Įkurdinimo Karininką, suteikiant visas reikiamas žinias, o jų pareiga tas žinias persiųsti minėtai p. Pfrommer. kuri rūpinsis, kad tas reikalas Belgijos įstaigų būtų tinkamai atitaisytas ir sutvarkytas.

K. Krulikas,
buv. Tarptautinės DP Delegacijos Belgijoje atstovas

Politinių Įvykių Kalendorius

XI. 24. Jugoslavija atsisakė pripažinti JT Balkanų komisiją. * Marshallio ir Bevino pasitarimai Londone. * JAV užs. reik. m-ja akceptavo Harrimano planą. * Ženevoje susirinko 21 tautos atstovas žmogaus teisėms suformuluoti. * Austrijos slovėnai nusiskundė JT, dėl didėjančios priespaudos ir mažumų teisių nerespektavimo.

XI. 25. Londone prasidėjo „Keturių Didžiųjų" užs. reik. ministerių konferencija taikos sutarčiai su Vokietija paruošti. * Arabų lyga susirinko nepaprasto posėdžio dėl galimo Palestinos padalinimo. * Varnoje pasirašytas Bulgarijos — Jugoslavijos „draugiškumo ir savitarpinės pagalbos paktas" 20-čiai metų.

XI. 26. Slapti JAV — Kinijos pasitarimai Čunkinge ir Washingtone. * Pasitarimai tarp Bidault ir Marshallio Prancūzijos vidaus reikalais. * 70.000 darbininkų streikas Suomijoje.

XI. 27. Bulgarijos skundas Saugumo Tarybai dėl graikų monarchistų „provokacijų" Bulgarijos — Graikijos pasienyje. * Alžyro uostan Bone atvyko JAV laivyno daliniai.

XI. 28. Prancūzijos parlamentas 322 balsais prie 186 pareiškė pasitikėjimą Schumanui. * Sov. S-ga pareiškė protestą Prancūzijai dėl 20 sovietų piliečių ištrėmimo iš Prancūzijos. * Streikas Suomijoje baigtas. * Kontrolinėje Taryboje pradėtas svarstyti 1933 m. reicho konkordato klausimas. * Arabai baigė politinius pasitarimus.

XI. 29. Sov. S-gos nota, siūlanti Tolimųjų Rytų klausimams aptarti sušaukti konferenciją Kinijoje 1948 m. pradžioje. * JT plenumas 33 prieš 13 balsų nutarė Palestiną padalinti. * Prancūzija atmetė Sov. S-gos protestą dėl 20 sovietų piliečių ištrėmimo.

XI. 30. Arabų pasaulis paskelbė trijų dienų generalinį streiką, protestuodamas prieš Palestinos padalinimą. * JAV senatas nutarė tuoj pat paskirti pereinamąją pagalbą Prancūzijai, Italijai ir Austrijai.

XII. 1. Bidault išvyko Paryžiun dalyvauti pasitarimuose dėl vidaus padėties. * Prancūzijos respublikos taryba 209 balsais prieš 84 priėmė įstatymą prieš streikus.

Antroji Belgijos kasyklų medalio pusė

Hanau stovyklos gyventojas Š. P., š. m. balandžio mėn. 17 d. išvykęs iš Vokietijos, pasiekė Belgiją balandžio mėn 22 d ir to pat mėnesio 24 d paskirtas dirbti į anglių kasyklą Chatelet vietovėje. Su dviejų savaičių gydymosi dėl susižeidimo pertrauka, išdirbo ten apie 2 mėnesius laiko, vėliau, atsinaujinus rankos reumatizmui, gavęs vietos gydytojo pažymėjimą, su įmonės administracijos atleidimo pažymėjimu nuvyko į Briuselio IGCR (dabar PC IRO) skyrių (mat, pagal sutartį visi grįžtantieji turi per šią įstaigą praeiti) Ten paaiškėjo, kad įmonės administracija, visai neatsižvelgdama į gydytojo pažymėjimą, buvo išdavusi kaip ir visiems iš darbo atleidimo pažymėjimą, kuriame atestavo, kaip sauvaliai darbą nutraukusį. Aišku, su tokiais „rekomendaciniais" pažymėjimais į grįžtančius IGCR Įstaiga žiūri su panieka, nesigailėdama „verbrecherio" ir kitų žeminančių vardų. Š. P. pareiškus, kad esąs atleistas dėl netinkamos sveikatos, ir užprotestavus dėl įmonės administracijos neteisingo rašto, IGCR valdininkai visiškai nekreipė jokio dėmesio ir jokio užtarimo nerodė. Pasirodo, kad šis IGCR organizacijos skyrius yra aptarnaujamas vien belgų valdininkų ir visai nesuinteresuotas dirbančius ginti bei užtarti, nes ir jis tarnauja vien Belgijos anglių kasyklų centrui.

Toliau, iš šios įstaigos, su policijos apsauga, kuri lydėjo ir iš kasyklos, pasiųstas ten, kur ir visi grįžtantieji siunčiami — į pereinamą stovyklą.

Grįžusio pasakojimu, toji stovykla, sutrumpintai vadinama „Le petit Chateau" (mažoji pilis), randasi ame pačiame aukštomis tvoromis aptvertame nuteistųjų kalėjimo kieme. Čia ir režimas nedaug skiriasi nuo kalėjimo. Duodama vienam asmeniui 1,3 m² grindų ploto, nuo 22 val. patalpos užrakinamos, statoma ginkluota sargyba. Viduje esantiems draudžiama prie durų prisiartinti, nakčiai duodama „paraškė" ir t. t. Maisto čia duodama: 250 gr. duonos dienai, 10 gramų margarino ir dažniausiai bloga sriuba.

Esant svarbiam reikalui, t. y., norint vykti į IGCR Įstaigą, duodamas ginkluotas palydovas. Pasitaiko, kad ir iki dviejų mėnesių tenka išlaukti toje pereinamoje stovykloje, kol grąžinama į Vokietiją atgal. Tokiu būdu, kai kurie parduoda ir kostiumus, kad galėtų duonos nusipirkti. Minėtoje „Le petit Chateau" stovykloje nuolat randasi ne tik „užsitarnavusieji", bet ir dėl nesveikatos grąžinamieji DP įvairių tautybių, kartais net iki 1000 asmenų. Kitų teigimu, tokių stovyklų yra ir kitose apylinkėse Pranešėjo nuomone, triukšmadariams, darbo vengiantiems, darbą sauvaliai nutraukusiems gal ta vieta ir reikalinga, bet kodėl turi pakelti tą pažeminimą tie, kuriuos pati Belgijos komisija, pakartotinai tikrindama, rado netinkamus darbui dėl nesveikatos, dėl sužalojimų, arba net nustojusius sveikatos, dirbant kasyklose.

Belgijos kasyklose žmonės darbą meta dėl šių priežasčių:

Negalėdami fiziškai prisitaikyti prie šio darbo, suserga, susižaloja ir toliau šio darbo dirbti negali. Pasitaiko darbą metančių ir dėl savo asmeninių palinkimų.

Prie darbo metimo priežasčių žymiai prisideda netinkamas administracijos elgesys Štai tos nenormalios sąlygos —

1. Yra numatytas 3 mėnesių bandomasis laikas su įrankiais bei darbo rūšimis palaipsniui susipažinti. Bet dažnam tuojau duodami neįprasti darbai su neįprastais įrankiais.

2. Kasyklų vidaus tvarka nustatyta kasyklų kodeksais ir taisyklėmis, kurių pradedantis dirbti visai nežino, ir jų niekas jam nepaaiškina. Tuo tarpu už kiekvieną kasyklų taisyklių nevykdymą baudžiama.

3. Dirbdami bandomąjį laiką, darbininkai nežino, kokią darbo normą jie turi išpildyti, o, paklausus, jiems atsakoma, kad, kol esą pagelbiniais darbininkais, tai turį, tol dirbti, kol darbo yra ir koki darbai duodami.

4. Per neatsargumą susižeidę ir laiku to susižeidimo nepranešę (pvz., kai susižeidimas pradžioj atrodo menkas, o vėliau žaizda užkrečiama ir pasidaro pavojinga), vėliau kreipdamiesi į ligonių kasą, negauna numatyto nemokamo gydymo, nes administracija pasiaiškina nežinanti, kada darbininkas susižeidė, t. y., darbo ar poilsio metu.

5. Kai kurių darbo prižiūrėtojų (dešimtininkų) nesiskaitymas ir blogas elgesys. Čia dažnas iškoliojamas „fašistu", „karo kaltininku", „verfluchte Litauer" ir kt. Drąsesnieji to nepakenčia, atsikerta ir neleidžia savęs ir savo tautybės įžeisti, o kiti taip ir kenčia nuolatinius užgauliojimus.

6. Nors sutartimi yra griežtai uždraustas kantinose svaiginųjų gėrimų pardavinėjimas, daug kur to kantinų vedėjai nepaiso ir duoda net kreditan išgerti. Tokiu būdu, silpnavaliai įsiskolina ir jokiu būdu negali skolų išsimokėti.

7. Sutartyje pažymėtas būtinas vertėjų buvimas visai nevykdomas. Nėra kas suprantama kalba visas sąlygas išaiškintų. Dėl tokių nepaaiškinimų kyla daug susižeidimų ir nesusipratimų.

8. Nėra ir neparūpinama žadėtų ryšininkų, kurių pareiga būtų aiškinti kylančius nesusipratimus ir kreiptis į kasyklų administraciją ar kitas globos įstaigas.

9. Nors ir buvo pagal galimybes žadėta, negrupuojama tautybių grupėmis nei darbovietėse nei gyvenvietėse, bet priešingai, stengiamasi kiek galima išskalstyti.

Nors Belgijoje vietos tautybių komitetai neturi galimybės daug kuo pagelbėti, bet vis tik, ir darbovietėse dirbančiuosius, ir pereinamose stovyklose esančius tautiečius aplanko ukrainiečių, lenkų, latvių ir estų vietiniai tautiečiai ir dvasininkai, tik, deja, lietuviai tuo visai nesirūpina ir iki šiol nei vienas neatvyko.

Iki šiol iš Belgijos anglių kasyklų į amerikiečių zoną grąžinti yra 1447 DP, dar apie tiek randasi kalėjimuose arba pereinamose stovyklose Belgijoje. Lietuvių sugrįžusių apie 30, pusė jų pasitraukė dėl ligos.

Estų buv. delegato Puidak Karl pranešimu, gauta taip pat iš jo tautiečių padėtį apibūdinančių laiškų. Ten papildomai rašomą, kad iš kalėjimuose ir pereinamose stovyklose esančiųjų paimamos abiejų rankų pirštų nuospaudos, jie fotografuojami iš priekio ir iš profilio, su kepure ir be kepurės . . .

Iš viso to paaiškėja, kad tik dedant visas pastangas ir nuolat kovojant, laikui bėgant, gal ir Belgijoje susidarys bent pakenčiamos sąlygos žmoniškai įsikurti. **„M. Pr."**

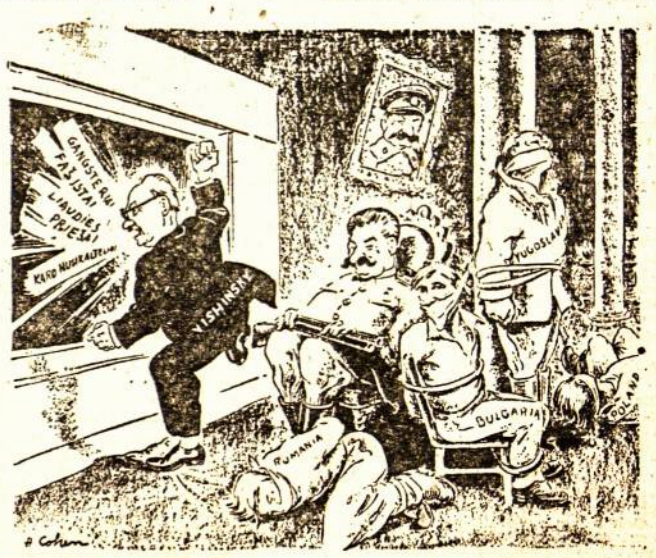

Sena patarlė: „Kuo pats kvepia, tuo kitą tepa." „CDM"